

หลักการ

บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ หมายถึง บุคคลที่มีอวัยวะไม่สมบูรณ์หรืออวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือ หลายส่วนขาดหายไป กระดูกและกล้ามเนื้อพิการ เจ็บป่วยเรื้อรังรุนแรง มีความพิการของระบบประสาท มีความลำบากในการเคลื่อนไหวอันเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาในสภาพปกติ และเป็นประเภทหนึ่งที่มีความบกพร่องทางการศึกษาซึ่งมีสิทธิที่จะได้รับบริการทางการศึกษาตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยการส่งเสริมพัฒนาการ พื้นฟูสมรรถภาพ การอบรมเลี้ยงดูและเตรียมความพร้อมอย่างเหมาะสม เน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กของครอบครัว ด้วยความเข้าใจ การยอมรับ และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการศึกษาพิเศษ หรือนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ทำให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล โดยมีหลักการดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
2. ยึดหลักการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และเตรียมความพร้อม พื้นฟูสมรรถภาพตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้เต็มศักยภาพอย่างมีความสุข
5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็ก

จุดหมาย

แนวทางการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ ตั้งแต่แรกเกิด ถึงอายุ 3 ปี มุ่งให้การช่วยเหลือ ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ได้เต็มศักยภาพตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล จึงกำหนดจุดหมายซึ่งมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตและมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็กแข็งแรง และใช้ได้อย่างประสานสัมพันธ์กัน
3. ร่าเริง แจ่มใส มีความสุขและมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
4. ช่วยเหลือตนเองได้เต็มศักยภาพ
5. สนใจต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว
6. เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
7. ใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างเหมาะสม

สำหรับแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพของบุคคล อายุตั้งแต่ 4 ปี ขึ้นไป เป็นการให้บริการช่วยเหลือทันทีที่พบความพิการ ซึ่งบางคนอาจพิการตั้งแต่กำเนิดหรือพิการภายหลัง โดยส่งเสริมพัฒนาการ พัฒนาสมรรถภาพ และเตรียมความพร้อมอย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาได้เต็มศักยภาพตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล เพื่อให้มีความพร้อมในการศึกษาหรือเข้าสู่สังคมได้ต่อไป จึงกำหนดจุดหมายซึ่งมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตและมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็กแข็งแรง และใช้ได้อย่างประสานสัมพันธ์กัน
3. ร่าเริง แจ่มใส มีความสุขและมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
4. มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ
5. ช่วยเหลือตนเองได้เต็มศักยภาพ
6. สนใจต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว
7. เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
8. ใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างเหมาะสม
9. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม
10. มีความสามารถในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข และเป็นภาระต่อคนรอบข้างน้อยที่สุด

**แนวทางการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม
สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ ตั้งแต่แรกเกิด ถึง 3 ปี**

ที่	ทักษะ	เนื้อหา	เวลา
1.	<p>กล้ามเนื้อมัดใหญ่</p> <p>การเตรียมความพร้อมด้านทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ เป็นการส่งเสริมการเคลื่อนไหวและการทรงตัวให้ดีขึ้น ส่งผลต่อการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ได้อย่างประสานสัมพันธ์กัน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเคลื่อนไหวในท่านอน เช่น การพลิกตะแคงตัว, พลิกคว่ำหงาย, การชันคอ เป็นต้น 2. การคลาน เช่น ตั้งคลาน, คลานไปข้างหน้าคลานไปข้างหลัง เป็นต้น 3. การนั่ง เช่น นั่งบนพื้น, นั่งเก้าอี้, การทรงตัวในท่านั่ง เป็นต้น 4. การยืน เช่น การเกาะยืน การยืนด้วยตนเอง เป็นต้น 5. การเดิน เช่น การเดินด้วยตนเอง การเดินขึ้น-ลงบันได เป็นต้น 6. การวิ่ง เช่น วิ่งได้อย่างมั่นคง เป็นต้น 	<p>ขึ้นอยู่กับอายุเด็กที่ดูแลและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก</p>
2.	<p>กล้ามเนื้อมัดเล็ก</p> <p>การเตรียมความพร้อมด้านทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นความสามารถในการใช้มือ การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือและการเคลื่อนไหววัยวะที่ใช้ในการพูด</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจ้องมอง/ การมองตาม 2. การใช้มือในการเอื้อม การกำหรือจับวัตถุ การนำวัตถุไปยังเป้าหมาย และการปล่อยวัตถุ 3. การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ เช่น การหยิบจับวัตถุ การต่อวัตถุ/สิ่งของ การปัก การตัด การขีดเขียน การวาดภาพ การระบายสี การโยน การกลิ้ง เป็นต้น 4. การเคลื่อนไหววัยวะที่ใช้ในการพูด เช่น การเคลื่อนไหวริมฝีปาก การดูด/การเป่า การเคี้ยว/การกลืน เป็นต้น 	<p>ขึ้นอยู่กับอายุเด็กที่ดูแลและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก</p>
3.	<p>การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน</p> <p>เป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งมีพัฒนาการล่าช้า ควรได้รับการฝึกให้สามารถช่วยเหลือตนเองและปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ โดยไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. กิจวัตรประจำวันขั้นพื้นฐาน <ul style="list-style-type: none"> - การตื่น - การรับประทานอาหาร - การแต่งกาย - การขับถ่าย - การทำความสะอาดร่างกาย 2. กิจวัตรประจำวันอื่น ๆ <ul style="list-style-type: none"> - การทำความสะอาดบ้าน - การเดินทาง 	<p>ขึ้นอยู่กับอายุเด็กที่ดูแลและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก</p>

ที่	ทักษะ	เนื้อหา	เวลา
		- การซื้อของ	
4.	การรับรู้และแสดงออกทางภาษา ภาษาและการสื่อสารมีความจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อใช้ในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดหรือแสดงออกถึงความเข้าใจในการรับรู้ทางภาษาและการสื่อสาร	1. การรับรู้และเข้าใจภาษา - การรับรู้เสียง - การรับรู้สีหน้า ท่าทาง - การรับรู้คำพูด 2. การแสดงออกทางภาษา - การแสดงสีหน้า ท่าทาง - การสื่อสารโดยใช้รูปภาพ สัญลักษณ์ สัญลักษณ์ - การพูด	ขึ้นอยู่กับอายุเด็กที่ดูแลและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก
5.	ทักษะทางสังคม ในการวางตัว และปฏิบัติตนกับผู้อื่น เด็กควรจะได้เรียนรู้วิธีการปฏิบัติตัวกับผู้ใกล้ชิด เช่น ครู ผู้ปกครอง พ่อแม่ ของตนเอง ก่อนหลังจากนั้นจึงรู้วิธีที่จะปฏิบัติตัวกับบุคคลอื่นที่อยู่ไกลตัวออกไป ทั้งกับเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งจะทำให้เป็นที่ยอมรับจากผู้อื่น เกิดความมั่นใจและกล้าแสดงออก ทำให้ปฏิบัติตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม	1. การปฏิบัติตนในสังคม - การแสดงความต้องการ - การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น - การเล่น	ขึ้นอยู่กับอายุเด็กที่ดูแลและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก
6.	ด้านสติปัญญา เด็กมีความพร้อมทักษะพื้นฐานทั้ง 5 ด้าน แล้วเด็กควรจะได้ได้รับการพัฒนาความคิดรวบยอดด้านต่างๆ และการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เพื่อส่งต่อเข้ารับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป	1. การพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ - เกี่ยวกับตนเอง - การจำแนกแยกแยะ - การเปรียบเทียบ - การจับคู่ - การจัดหมวดหมู่ - ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ	ขึ้นอยู่กับอายุเด็กที่ดูแลและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก

ที่	ทักษะ	เนื้อหา	เวลา
7.	<p>ทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ</p> <p>1. ทักษะการใช้เครื่องช่วยหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนไหว</p> <p>2. ทักษะการใช้กายอุปกรณ์</p> <p>3. ทักษะการใช้อุปกรณ์ดัดแปลง (adaptive devices)</p>	<p>1. การใช้เครื่องช่วยหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนไหว</p> <p>1.1 การใช้คอกหัดเดิน (walker)</p> <p>1.2 การใช้เก้าอี้รถเข็น (Wheel Chair)</p> <p>1. การใช้กายอุปกรณ์</p> <p>การใช้กายอุปกรณ์เสริม เช่น เบรซขาสั้น (short leg brace) รองเท้าพิเศษ (orthopedics shoes) อุปกรณ์ตามข้อ (splints) เป็นต้น</p> <p>1. การใช้อุปกรณ์ดัดแปลง และอุปกรณ์ช่วยในการทำกิจกรรม เช่น ซ้อนดัดแปลง แก้วน้ำดัดแปลง โต๊ะ-เก้าอี้ดัดแปลง เป็นต้น</p>	ขึ้นอยู่กับอายุเด็กที่ดูแลและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก

พัฒนาการที่คาดหวัง
สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ ตั้งแต่แรกเกิด ถึง 3 ปี

ทักษะกล้ามเนื้อใหญ่

1. ทักษะ การเคลื่อนไหวในท่านอน

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
1.	การเคลื่อนไหวในท่านอนหงาย	<ul style="list-style-type: none"> - เมื่อดึงขึ้นจากท่านอนหงายศีรษะตกหายไปข้างหลังเพียงเล็กน้อย เนื่องจากผู้เรียนสามารถประคองศีรษะเองได้ - สามารถยื่นแขนในท่านอนหงาย - สามารถหันศีรษะไปด้านข้าง - สามารถเตะขาไปมา
2.	การพลิกตัว	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถพลิกตะแคงซ้ายและขวา - สามารถพลิกคว่ำและหงาย - สามารถยันตัวเพื่อเตรียมลุกขึ้นนั่ง
3.	การเคลื่อนไหวในท่านอนคว่ำ	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถหันศีรษะไปข้างใดข้างหนึ่ง - สามารถชันคอขึ้น - สามารถยกส่วนอกขึ้นโดยใช้ข้อศอกและแขนท่อนล่างพยุงตัว - แขนทั้งสองข้างสามารถเหยียดตรงเพื่อรับน้ำหนักตัว ออกพ่นฟัน - สามารถคืบไปในทิศทางต่างๆ

2. ทักษะ การคลาน

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
1.	การคลาน	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถตั้งคลาน - สามารถคลานไปในทิศทางต่าง ๆ - สามารถเปลี่ยนท่าเพื่อเตรียมนั่ง - สามารถเปลี่ยนท่าเพื่อเตรียมยืน

3. ทักษะ การนั่ง

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
1.	การนั่งบนพื้น	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถนั่งทรงตัวโดยมีเครื่องช่วย/ผู้ช่วย - สามารถนั่งโดยใช้มือนยัน - สามารถนั่งทรงตัวเมื่อมีแรงกระทบหรือแรงผลักจากภายนอกได้ - สามารถเปลี่ยนท่าเป็นคุกเข่าเพื่อเตรียมยืน
2.	การนั่งเก้าอี้	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถนั่งทรงตัวโดยมีเครื่องช่วย/ผู้ช่วย - สามารถนั่งทรงตัวเมื่อมีแรงกระทบหรือแรงผลักจากภายนอกได้ - สามารถเปลี่ยนท่าเพื่อเตรียมยืน

4. ทักษะ การยืน

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
1.	การเกาะยืน	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถเกาะยืนโดยใช้มือจับทั้งสองข้าง - สามารถเกาะยืนโดยใช้มือจับข้างเดียว
2.	การยืน	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถยืนทรงตัวได้เอง

5. ทักษะ การเดิน

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
1.	การเกาะเดินทางราบ	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถเดินโดยผู้ช่วย/เครื่องช่วย - สามารถเดินเกาะผนัง/ราว
2.	การเดินโดยอิสระ	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถเดินได้ด้วยตนเองโดยไม่มีผู้ช่วย/ เครื่องช่วย
3.	การเดินขึ้น - ลงบันได	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถเดินขึ้น - ลงบันไดโดยมีการพยักเท้าและจับราวบันไดหรือมีคนช่วยจับมือ - สามารถเดินขึ้น - ลงบันไดโดยมีการสลับเท้าและจับราวบันไดหรือมีคนช่วยจับมือ

6. ทักษะ การวิ่ง

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
1.	การวิ่ง	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถวิ่งได้อย่างมั่นคง

ทักษะกล้ามเนื้อเล็ก

1. ทักษะ การมอง

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
1.	การจ้องมอง	<ul style="list-style-type: none">- สามารถสบตากับผู้อื่น- สามารถจ้องมองสิ่งของที่อยู่ตรงหน้า- สามารถจ้องมองวัตถุด้านข้างซ้าย-ขวา- สามารถจ้องมองวัตถุด้านบน-ล่าง
2.	การมองตาม	<ul style="list-style-type: none">- สามารถมองตามวัตถุที่เคลื่อนที่- สามารถมองหาเมื่อของหายไปจากสายตา

2. ทักษะ การใช้มือ

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
1.	การใช้มือในการเอื้อมกำหรือจับวัตถุ เพื่อนำวัตถุจากจุดหนึ่งไปปล่อยยังจุดหมาย	<ul style="list-style-type: none">- สามารถกำมือแน่นเมื่อสัมผัส- สามารถจับหรือกำวัตถุได้อย่างมั่นคง- สามารถเอื้อมมือจับสิ่งของที่อยู่ใกล้มือ- สามารถนำวัตถุที่จับไปยังจุดหมาย- สามารถปล่อยวัตถุที่จุดหมายได้

3. ทักษะ การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
1	การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ	<ul style="list-style-type: none">- สามารถใช้ตาประสานสัมพันธ์กับมือในการทำกิจกรรมอย่างง่าย ๆ

4. ทักษะ การเคลื่อนไหวอวัยวะที่ใช้ในการพูด

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
1.	การเคลื่อนไหวริมฝีปาก	<ul style="list-style-type: none">- สามารถควบคุมการใช้ริมฝีปาก
2.	การดูดและการเป่า	<ul style="list-style-type: none">- สามารถดูดของเหลว และอาหารเหนียวหรือข้น- สามารถเป่าลมออกจากปาก
3.	การเคี้ยวและการกลืน	<ul style="list-style-type: none">- สามารถเคี้ยวและกลืนอาหาร

ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

1. ทักษะ การช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันพื้นฐาน

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
1.	การดื่มน้ำ	- สามารถเปิด-ปิด ปาก เพื่อการดื่มน้ำได้ - สามารถดื่มนมหรือน้ำได้ด้วยตนเอง
2.	การรับประทานอาหาร	- สามารถเปิด-ปิด ปาก เพื่อรับประทานอาหารได้ - สามารถใช้ลิ้นเขี่ยอาหารขณะอยู่ในปาก - สามารถหยิบจับอาหาร รับประทานได้ด้วยตนเอง - สามารถใช้ช้อนรับประทานอาหารโดยหกเล็กน้อย
3.	การแต่งกาย	- สามารถแต่งกาย โดยมีผู้ช่วยเหลือ
4.	การขยับถ่าย	- สามารถบอกความต้องการในการขยับถ่าย - สามารถบอกความแตกต่างระหว่างการถ่ายปัสสาวะ และอุจจาระได้ - สามารถขยับถ่ายในห้องส้วม โดยมีผู้ช่วยเหลือ
5.	การทำความสะอาดร่างกาย	- สามารถทำความสะอาดร่างกาย โดยมีผู้ช่วยเหลือ

ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา

1. ทักษะ การรับรู้และเข้าใจภาษา

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
1.	การรับรู้เสียง	- มีการรับรู้แหล่งของเสียง
2.	การรับรู้สีหน้า ท่าทาง	- สามารถเข้าใจภาษาท่าทางที่ผู้อื่นแสดง
3.	การรับรู้คำพูด	- สามารถตอบสนองต่อคำพูดของผู้อื่น

2. ทักษะ การแสดงออกทางภาษา

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
1.	การแสดงสีหน้า หรือท่าทาง	- สามารถหันหน้าไปหาเสียงดัง เช่น ตบมือ - สามารถแสดงสีหน้า หรือท่าทาง สื่อให้ผู้อื่นเข้าใจ
2.	การสื่อสารโดยใช้รูปภาพ สัญลักษณ์ สัญลักษณ์	- สามารถสื่อสารโดยใช้รูปภาพ สัญลักษณ์ สัญลักษณ์
3.	การพูด	- สามารถเปล่งเสียงออกมา แสดงถึงการตอบสนองได้ - สามารถแสดงออกโดยการพูดเป็นคำ หรือประโยคง่ายๆ

ทักษะสังคม

1. ทักษะ การปฏิบัติตนในสังคม

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
1.	การแสดงความต้องการ	- สามารถร้องขอในสิ่งที่ต้องการหรือปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ต้องการ
2.	การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	- แสดงการทักทายกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม - แสดงการขอโทษ ขอบคุณ
3.	การเล่น	- สามารถเล่นตามลำพังในกลุ่มเพื่อนได้ - สามารถเล่นกับผู้อื่นได้

ทักษะทางด้านสติปัญญา

1. ทักษะ พัฒนาทักษะความคิดรวบยอด

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
1.	ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง	- สามารถบอกอวัยวะภายนอกง่ายๆ
2.	การจำแนกแยกแยะ - เกี่ยวกับบุคคล - เสียงบุคคลที่คุ้นเคย - ใบหน้าของบุคคลที่คุ้นเคย - สิ่งของที่คุ้นเคย - สี - ขนาด - รูปทรง	- สามารถจำแนกแยกแยะเกี่ยวกับบุคคล สิ่งของที่คุ้นเคย สี ขนาด รูปทรง
3.	การเปรียบเทียบ - ขนาด ใหญ่ - เล็ก - หนักเบา - อุณหภูมิ - พื้นผิว ฯลฯ	- สามารถรับรู้ ขนาดใหญ่-เล็ก น้ำหนัก หนัก-เบา อุณหภูมิ ร้อน-เย็น พื้นผิว ฯลฯ
4.	การจับคู่ - สิ่งของที่คุ้นเคย - สี - ขนาด - รูปทรง	- สามารถจับคู่สิ่งของที่คุ้นเคย สี ขนาด รูปทรง

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
5.	การจัดหมวดหมู่ - สิ่งของที่คุ้นเคย - สี - ขนาด - รูปทรง	- สามารถจัดหมวดหมู่ สิ่งของที่คุ้นเคย สีขนาด รูปทรง
6.	ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ	- สามารถใช้สิ่งของ 2 อย่าง ได้สัมพันธ์กัน

ทักษะที่จำเป็น

1. ทักษะ การใช้เครื่องช่วยหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนไหว

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
1.	การใช้คอกหัดเดิน (walker)	- สามารถเดินโดยใช้คอกหัดเดินบนทางราบและทางลาด
	การใช้เก้าอี้รถเข็น (Wheel Chair)	- สามารถขึ้น-ลงรถเข็นด้วยตนเองรวมถึงการใช้รถเข็นในการเข้าออกห้องน้ำ ลิฟต์ และประตู

2. ทักษะ การใช้กายอุปกรณ์

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
2.	การใช้กายอุปกรณ์เสริม เช่น เบรสขาสั้น (short leg brace) รองเท้าพิเศษ (orthopedics shoes) อุปกรณ์ตามข้อ(splints)	- รู้จักวิธีการใช้อุปกรณ์เสริม - สามารถใช้อุปกรณ์เสริมเพื่อช่วยในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้

3. ทักษะ การใช้อุปกรณ์ดัดแปลง (adaptive devices)

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
3.	การใช้อุปกรณ์ดัดแปลง และอุปกรณ์ช่วยในการทำกิจกรรม เช่น ข้อนดัดแปลง แก้วน้ำดัดแปลง โต๊ะ-เก้าอี้ดัดแปลง เป็นต้น	- รู้จักวิธีการใช้อุปกรณ์ดัดแปลง - สามารถใช้อุปกรณ์เทียมเพื่อช่วยในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ
สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ ตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 3 ปี

1. ทักษะกล้ามเนื้อขนาดใหญ่

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	แนวทางการจัดกิจกรรม
1. การเคลื่อนไหวในท่านอน	การเคลื่อนไหวในท่านอนหงาย	- เมื่อตั้งขึ้นจากท่านอนหงายศีรษะตกหายไปข้างหลังเพียงเล็กน้อย เนื่องจากผู้เรียนสามารถประคองศีรษะเองได้	- จัดทำให้ผู้เรียนนอนหงาย ผู้สอนจับมือผู้เรียนตั้งขึ้นช้าๆ เพื่อให้ผู้เรียนยกศีรษะ หยุดสักครู่เพื่อให้ผู้เรียนเกร็งคอไว้ ปล่อยตัวผู้เรียนให้เอนลงไปช่วงหนึ่งก่อน จะถึงพื้น หยุดสักครู่แล้วจึงปล่อยตัวผู้เรียนให้เอนลงบนพื้น
		- สามารถยื่นแขนในท่านอนหงาย	- ผู้ฝึกนำของเล่น/สิ่งของสีสดใสหรือมีเสียง มาแกว่งเหนือศีรษะผู้เรียนในท่านอนหงาย แล้วกระตุ้นให้ผู้เรียนเอื้อมมือจับสิ่งของนั้น - ให้ผู้ฝึกจับมือผู้เรียนแล้วเคลื่อนไหวไปในทิศทางต่างๆ
		- สามารถหันศีรษะไปด้านข้าง	- ผู้ฝึกแตะบริเวณคางหรือศีรษะแล้วผลักเบาๆ ไปด้านที่ต้องการให้ผู้เรียนหันไป - ผู้ฝึกนำของเล่น/สิ่งของสีสดใสหรือมีเสียง มาแกว่งเหนือศีรษะผู้เรียนท่านอนหงาย แล้วขยับวัตถุไปด้านข้างซ้าย-ขวา แล้วกระตุ้นให้ผู้เรียนหันศีรษะตามวัตถุนั้น - ผู้ฝึกเรียกชื่อผู้เรียนทางด้านข้างแล้วให้ผู้เรียนหันหน้าไปทางเสียงเรียก
		- สามารถเตะขาไปมา	- ผู้ฝึกจับเท้าทั้งสองข้างของผู้เรียนงอเข้าเหยียดออกสลับไปมา - ผู้ฝึกจับขาผู้เรียนเตะไปมาก่อนจากนั้นให้ผู้เรียนพยายามทำเอง - ผู้ฝึกใช้มือดันฝ่าเท้าผู้เรียนทั้งสองข้าง ให้ผู้เรียนใช้เท้ายันมือผู้ฝึก

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	แนวทางการจัดกิจกรรม
	การพลิกตัว	- สามารถพลิกตะแคงซ้ายและขวา	- จัดทำผู้เรียนในท่านอนหงาย สมมติต้องการให้พลิกตะแคงซ้าย เอาของเล่นวางด้านซ้าย ผู้ฝึกจับแขนด้านซ้าย ของผู้เรียนให้แนบไปหู จับบริเวณขาด้านขวาให้งอเข้าขวา กระตุ้นให้ผู้เรียนยกแขนและขาข้างขวา มาด้านซ้าย เพื่อที่จะมาเล่นของเล่น แล้วจึงลดการช่วยเหลือให้ผู้เรียนทำด้วยตนเอง
		- สามารถพลิกคว่ำและหงาย	- จัดทำผู้เรียนอยู่ในท่านอนตะแคง กระตุ้นให้พลิกคว่ำ ทางด้านหน้า โดยให้เด็กเอื้อมหยิบของเล่น - จัดให้ผู้เรียนอยู่ในท่านอนคว่ำอขาข้างหนึ่งแล้วจับที่หัวไหล่และสะโพกพลิกไปทางด้านหลัง ผู้เรียนอยู่ในท่าพลิกหงายได้
		- สามารถยันตัวเพื่อเตรียมลุกขึ้นนั่ง	- จัดทำผู้เรียนอยู่ในท่านอนตะแคง ฝึกให้ผู้เรียนใช้แขนทั้งสองข้างยันตัวลุกขึ้นนั่ง
	การเคลื่อนไหวในท่านอนคว่ำ	- สามารถหันศีรษะไปข้างใดข้างหนึ่ง	- เตรียมของเล่นที่มีเสียง มีสีสันและเคลื่อนไหวได้ 1. จัดทำผู้เรียนนอนคว่ำบนพื้นราบ แกว่งของเล่นตรงกลางในระยะที่ผู้เรียนมองเห็น เคลื่อนของเล่นไปด้านข้าง 2. แขนวของเล่นไว้ในระยะที่ผู้เรียนมองเห็นหรือได้ยินเสียง เปลี่ยนตำแหน่งที่แขนวของเล่น เพื่อให้ผู้เรียนมองตาม 3. เรียกชื่อผู้เรียนหรือเข้าไปหาผู้เรียนจากหลายๆ ทิศทางเพื่อให้ผู้เรียนยกศีรษะหรือหันตามเสียง
		- สามารถชันคอขึ้น	- ขณะผู้เรียนอยู่ในท่านอนคว่ำ ให้ส่วนอกอยู่บนหมอน แล้วกระตุ้นให้ผู้เรียนชันคอ โดยใช้ของเล่น หรือเสียงเรียก
		- สามารถยกส่วนอกขึ้นโดยใช้ข้อศอกและแขนท่อนล่างพยุงตัว	- จัดทำให้ผู้เรียนนอนคว่ำ ผู้ฝึกจับบริเวณข้อศอกทั้งสองข้างให้ตั้งฉากกับพื้นและกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งศีรษะและยกส่วนอกขึ้น

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	แนวทางการจัดกิจกรรม
		<ul style="list-style-type: none"> - แขนทั้งสองข้างสามารถเหยียดตรงเพื่อรับน้ำหนักตัว ออกพ่นพิน 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำให้ผู้เรียนนอนคว่ำบนหมอนข้าง ผู้ฝึกจับบริเวณสะโพกและพยายามให้ผู้เรียนใช้มือยันพื้น - จัดทำให้ผู้เรียนนอนคว่ำ แขนยันพื้น ข้อศอกอยู่หน้าไหล่ วางของเล่นให้ห่างศีรษะผู้เรียน 20 ซม. แกว่งหรือเขย่าของเล่นและเรียกชื่อผู้เรียนให้มองตามของเล่นโดยยกศีรษะ แขนเหยียด ออกพ่นพินและคงอยู่ในท่านั้นาน 5 วินาที แล้วพัก
		<ul style="list-style-type: none"> - สามารถคืบไปในทิศทางต่างๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - ขณะผู้เรียนอยู่ในท่านอนคว่ำ นำของเล่นมากระตุ้นด้านหน้า ให้ผู้เรียนคืบตามของเล่น
2. การคลาน	การคลาน	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถตั้งคลาน 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำให้ผู้เรียนอยู่ในท่านอนคว่ำ ผู้ฝึกจับสะโพกให้ยกขึ้น แล้วให้ผู้เรียนใช้มือทั้งสองข้างยันพื้นยกลำตัวขึ้น ถ้าเด็กไม่สามารถใช้มือดันขึ้นเอง ผู้ฝึกช่วยจับหัวไหล่ให้ลำตัวยกขึ้นอยู่ในท่าตั้งคลาน - จัดทำให้ผู้เรียนอยู่ในท่าตั้งคลานโดยแบมือยันพื้น
		<ul style="list-style-type: none"> - สามารถคลานไปในทิศทางต่าง ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ผู้เรียนอยู่ในท่าตั้งคลานบนขาข้างหนึ่งของผู้ฝึก โดยหันหน้าเข้าหาผู้ฝึก จากนั้นนำอุปกรณ์ที่มีสีสดใสหรือมีเสียงมาเขย่าเรียกให้ผู้เรียนมาตามเสียงโดยผู้เรียนจะค่อยๆคลานโดยทิ้งน้ำหนักไว้ที่เข่าและมือเพื่อเคลื่อนตัวไปหาเสียง - ให้ผู้เรียนอยู่ในท่าตั้งคลานบนหมอนข้าง จากนั้นนำอุปกรณ์ที่มีสีสดใสหรือมีเสียงมาเขย่าเรียกให้ผู้เรียนมาตามเสียงโดยผู้เรียนจะค่อยๆคลานโดยทิ้งน้ำหนักไว้ที่เข่าและมือเพื่อเคลื่อนตัวไปหาเสียง - จัดทำให้ผู้เรียนอยู่ในท่าตั้งคลาน ใช้สื่อกระตุ้นฝึกให้ผู้เรียนคลานไปในทิศทางต่าง ๆ

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	แนวทางการจัดกิจกรรม
		- สามารถเปลี่ยนท่าเพื่อเตรียมนั่ง	- จัดทำให้ผู้เรียนอยู่ในท่าตั้งคลาน ผู้ฝึกจับสะโพกผู้เรียนทั้งสองข้างดึงไปข้างหลัง แล้วเอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง ให้อยู่ในท่านั่งช้าๆ เพื่อรอให้ผู้เรียนขยับแขนและมีมือยันพื้นนั่งทรงตัวอยู่ได้
		- สามารถเปลี่ยนท่าเพื่อเตรียมยืน	- จากท่าตั้งคลานให้ผู้เรียนจับราวหรือขอบโต๊ะ หรือขอบหน้าต่าง ดึงตัวขึ้นอยู่ในท่าคุกเข่า จากนั้นยกขาข้างใดข้างหนึ่งอยู่ในท่าเตรียมยืน กระตุ้นให้ผู้เรียนยันขาอีกข้างหนึ่งขึ้นยืน
3. การนั่ง	การนั่งบนพื้น	- สามารถนั่งทรงตัวโดยมีเครื่องช่วย/ผู้ช่วย	- จัดทำให้ผู้เรียนนั่งทรงตัวบนพื้น โดยมีเครื่องช่วย/ผู้ช่วย
		- สามารถนั่งโดยใช้มือยัน	- จัดทำให้ผู้เรียนนั่งทรงตัวบนพื้น ใช้มือทั้งสองข้างยันพื้นในลักษณะแบมือ
		- สามารถนั่งทรงตัวเมื่อมีแรงกระทบหรือแรงผลัดจากภายนอกได้	- จัดทำให้ผู้เรียนนั่งทรงตัวบนพื้น ผู้ฝึกต้านแรงบริเวณไหล่ในทิศทางต่าง ๆ ให้เด็กนั่งทรงตัวอยู่ได้
		- สามารถเปลี่ยนท่าเพื่อเตรียมยืน	- ฝึกให้ผู้เรียนเปลี่ยนจากท่านั่งเป็นท่าตั้งคลาน และให้ผู้เรียนยกขาขึ้นหนึ่งข้างยันตัวลุกขึ้น โดยมีเครื่องช่วย/ผู้ช่วย
	การนั่งบนเก้าอี้	- สามารถนั่งทรงตัวโดยมีเครื่องช่วย/ผู้ช่วย	- จัดทำให้ผู้เรียนนั่งบนเก้าอี้ แบบมีพนักพิง ให้เท้าวางราบพอดีกับพื้น ฝึกให้ผู้เรียนนั่งทรงตัวโดยมีผู้ช่วยเหลือ
		- สามารถนั่งทรงตัวเมื่อมีแรงกระทบหรือแรงผลัดจากภายนอกได้	- จัดทำให้ผู้เรียนนั่งบนเก้าอี้ ให้เท้าวางราบพอดีกับพื้น ผู้ฝึกต้านแรงบริเวณไหล่ในทิศทางต่าง ๆ ฝึกให้ผู้เรียนนั่งทรงตัวอยู่ได้
		- สามารถเปลี่ยนท่าเพื่อเตรียมยืน	- จัดทำให้ผู้เรียนนั่งบนเก้าอี้ ให้เท้าวางราบพอดีกับพื้น ฝึกให้ผู้เรียนโน้มลำตัวไปด้านหน้าเล็กน้อย ลงน้ำหนักที่เข่าต้นตัวลุกขึ้นยืน

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	แนวทางการจัดกิจกรรม
4. การยืน	การเกาะยืน	- สามารถเกาะยืนโดยใช้มือจับที่ยึดเกาะทั้งสองข้าง	- ฝึกให้ผู้เรียนยืนโดยใช้มือสองข้างจับยึดที่เกาะ เช่น ราว โต๊ะ ผนัง
	การยืน	- สามารถเกาะยืนโดยใช้มือจับที่ยึดเกาะข้างเดียว	- ฝึกให้ผู้เรียนยืนใช้มือข้างใดข้างหนึ่งจับที่ยึดเกาะ เช่น ราว โต๊ะ ผนัง
		- สามารถยืนทรงตัวได้เอง	- ฝึกให้ผู้เรียนยืนทรงตัว โดยผู้ฝึกช่วยจับที่สะโพกของผู้เรียน จากนั้นค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลง - ฝึกให้ผู้เรียนยืนทรงตัวโดยอิสระ
5. การเดิน	การเกาะเดินทางราบ	- สามารถเดินโดยมีผู้ช่วย/เครื่องช่วย	- ฝึกให้ผู้เรียนเดินโดยใช้เครื่องช่วย/ให้ผู้ช่วยจับมือทั้งสองข้างหรือหนึ่งข้าง
		- สามารถเดินเกาะผนัง/ราว	- ฝึกให้ผู้เรียนเกาะเดินไปตามราวหรือผนัง โดยผู้ฝึกกระตุ้นด้วยของเล่นหรือเสียงเรียก
	การเดินโดยอิสระ	- สามารถเดินได้ด้วยตนเองโดยไม่มีผู้ช่วยหรือเครื่องช่วย	- ฝึกให้ผู้เรียนเดินด้วยตนเอง โดยผู้ฝึกช่วยจับที่สะโพกแล้วลดการช่วยเหลือลง - ผู้ฝึกอยู่ด้านหน้าผู้เรียนและจับมือผู้เรียน ค่อยๆ เดิน จากนั้นค่อยๆ ปล่อยมือที่ละข้าง - ให้ผู้เรียนยืน ผู้ฝึกยืนอยู่ด้านหน้าผู้เรียนห่างจากประมาณ 1 เมตร และเรียก หรือใช้ของเล่น กระตุ้นให้ผู้เรียนเดิน จากนั้นค่อยๆ เพิ่มระยะห่างขึ้น

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	แนวทางการจัดกิจกรรม
	การเดินขึ้น - ลงบันได	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยมีการพยักเท้าและจับราวบันไดหรือมีคนช่วยจับมือ 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ผู้เรียนยืนชิดด้านมีราวเกาะและหันหน้าเข้าหาราว ใช้มือทั้งสองข้างจับราว เลื่อนมือจับราวไปด้านหน้า กระตุ้นให้เด็กยกเท้าก้าวขึ้นบันไดที่ละชั้น แล้วให้เด็กยกขาอีกข้างหนึ่งตามบนบันไดชั้นเดียวกัน ฝึกต่อเรื่อยๆ - ให้ผู้เรียนยืนชิดด้านมีราวเกาะ ใช้มือข้างหนึ่งจับราว และผู้ฝึกจับมืออีกข้างหนึ่ง เลื่อนมือจับราวไปด้านหน้า กระตุ้นให้เด็กยกเท้าก้าวขึ้นบันไดที่ละชั้น แล้วให้เด็กยกขาอีกข้างหนึ่งตามบนบันไดชั้นเดียวกัน ฝึกต่อเรื่อยๆ - ให้ผู้เรียนยืนชิดด้านมีราวเกาะ ใช้มือข้างหนึ่งจับราว เลื่อนมือจับราวไปด้านหน้า กระตุ้นให้เด็กยกเท้าก้าวขึ้นบันไดที่ละชั้น แล้วให้เด็กยกขาอีกข้างหนึ่งตามบนบันไดชั้นเดียวกัน ฝึกต่อเรื่อยๆ - ในการลงบันไดใช้หลักการเดียวกัน
		<ul style="list-style-type: none"> - สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยมีการสลับเท้าและจับราวบันไดหรือมีคนช่วยจับมือ 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ผู้เรียนยืนชิดด้านมีราวเกาะ ใช้มือข้างหนึ่งจับราว และผู้ฝึกจับมืออีกข้างหนึ่ง เลื่อนมือจับราวไปด้านหน้า กระตุ้นให้เด็กยกเท้าก้าวขึ้นบันไดที่ละชั้น ฝึกต่อเรื่อยๆ - ให้ผู้เรียนยืนชิดด้านมีราวเกาะ ใช้มือข้างหนึ่งจับราว เลื่อนมือจับราวไปด้านหน้า กระตุ้นให้เด็กยกเท้าก้าวขึ้นบันไดที่ละชั้น ฝึกต่อเรื่อยๆ - ในการลงบันไดใช้หลักการเดียวกัน
6. การวิ่ง	การวิ่ง	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถวิ่งได้อย่างมั่นคง 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ฝึกจับมือข้างใดข้างหนึ่งของผู้เรียนแล้ววิ่งไปพร้อมกับเด็ก - ให้ผู้เรียนฝึกวิ่งกับอุปกรณ์ที่ช่วยในการวิ่ง เช่น ราววิ่งของคนตาบอด ลู่วิ่งออกกำลังกายไฟฟ้า เป็นต้น - ฝึกให้ผู้เรียนเล่นเกมที่ใช้การวิ่งด้วยตนเอง โดยไม่หกล้ม

2. ทักษะกล้ามเนื้อเล็ก

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	แนวทางการจัดกิจกรรม
1. การมอง	การจ้องมอง	- สามารถสบตากับผู้อื่น	- กระตุ้นให้ผู้เรียนมองสบตา โดยให้มองของเล่นในระดับสายตาผู้ฝึก ก่อนแล้วถอนของเล่นออก ฝึกให้ผู้เรียนมองสบตาผู้ฝึก
		- สามารถจ้องมองสิ่งของที่อยู่ตรงหน้า	- กระตุ้นให้ผู้เรียนมองในระดับสายตา แล้วฝึกให้ผู้เรียนมองสิ่งของนั้น
		- สามารถจ้องมองวัตถุด้านข้างซ้าย-ขวา	- กระตุ้นให้ผู้เรียนมองวัตถุด้านหน้าระดับสายตา ก่อนแล้วค่อยๆ เคลื่อนวัตถุขึ้นไปด้านข้างซ้ายขวา
		- สามารถจ้องมองวัตถุด้านบน – ล่าง	- กระตุ้นให้ผู้เรียนมองวัตถุตรงกลางด้านหน้าในระดับสายตา ก่อนแล้วค่อยๆ เคลื่อนวัตถุขึ้นบน ลงล่าง
	การมองตาม	- สามารถมองตามวัตถุที่เคลื่อนที่	- กระตุ้นให้ผู้เรียนมองสิ่งของที่อยู่ตรงหน้า จากนั้นเคลื่อนวัตถุไปในทิศทางต่าง ๆ ฝึกให้ผู้เรียนมองตามวัตถุที่เคลื่อนที่ไป
		- สามารถมองหาเมื่อของหายไปจากสายตา	- กระตุ้นให้ผู้เรียนมองสิ่งของชั่วคราว จากนั้นถอนสิ่งของออกจากสายตา ผู้เรียนวางสิ่งของไว้ในตำแหน่งต่าง ๆ ฝึกให้ผู้เรียนมองตามหาสิ่งของนั้น
2. การใช้มือ	การใช้มือในการเอื้อมกำหรือจับวัตถุ เพื่อนำวัตถุจากจุดหนึ่งไปปล่อยยังจุดหมาย	- สามารถกำมือแน่นเมื่อสัมผัส	- ผู้ฝึกใช้นิ้วมือวางในอุ้งมือของผู้เรียนทั้งสองข้าง เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนกำมือ
		- สามารถเอื้อมจับสิ่งของที่ใกล้มือ	- วางสิ่งของไว้ในตำแหน่งใกล้มือผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนเอื้อมมือจับสิ่งของนั้น
		- สามารถจับหรือกำวัตถุได้อย่างมั่นคง	- เมื่อผู้เรียนเอื้อมมือจับวัตถุได้แล้ว ผู้ฝึกบอกให้ผู้เรียนจับหรือกำวัตถุไว้ในมือชั่วคราว
		- สามารถนำวัตถุที่จับไปยังจุดหมาย	- เมื่อผู้เรียนจับหรือกำวัตถุไว้ในมือได้ชั่วคราว แล้วให้ผู้เรียนเคลื่อนย้ายมือนำวัตถุนั้นไปยังจุดหมาย

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	แนวทางการจัดกิจกรรม
		- สามารถปล่อยวัตถุที่จุดหมายได้	- เมื่อผู้เรียนนำวัตถุนั้นมายังจุดหมายที่กำหนดได้แล้วบอกให้ผู้เรียนปล่อยวัตถุนั้นออกจากมือ
3. การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ	การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ	- สามารถใช้ตาประสานสัมพันธ์กับมือในการทำกิจกรรมอย่างง่าย ๆ	- จัดกิจกรรมที่ต้องใช้สายตาประสานสัมพันธ์กับมืออย่างง่าย ๆ ให้ผู้เรียนทำแล้วกระตุ้นให้ผู้เรียนมองตามมือ
4. การเคลื่อนไหวริมฝีปาก	การเคลื่อนไหวริมฝีปาก	- สามารถควบคุมการใช้ริมฝีปาก	- จัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนควบคุมการใช้ริมฝีปากได้ เช่น การปิด - เปิดปาก การห่อปาก การดูด - เป่า
	การดูดและการเป่า	- สามารถดูดของเหลวและอาหารหนืดหรือข้น	- นำของเหลวและอาหารหนืดหรือข้นมาให้ผู้เรียนแล้วกระตุ้นให้ผู้เรียนดูด
		- สามารถเป่าลมออกจากปาก	- จัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้มีการเป่าลมออกจากปาก เช่น เป่าเทียน เป่านกหวีด ฯลฯ
	การเคี้ยวและการกลืน	- สามารถเคี้ยวและกลืนอาหาร	- นำอาหารที่ผู้เรียนชอบมาให้เคี้ยวและกลืนอาหาร

3. ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	แนวทางการจัดกิจกรรม
1. การช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันพื้นฐาน	การดื่ม	- สามารถเปิด-ปิดปากเพื่อการดื่มน้ำได้	- ผู้ฝึกป้อนน้ำแก่ผู้เรียนที่ละน้อยด้วยช้อนหรือหลอด เพื่อฝึกการเปิด-ปิดปากและกระตุ้นการกลืน
		- สามารถดื่มนมหรือน้ำได้ด้วยตนเอง	- ฝึกให้ผู้เรียนดื่มน้ำโดยมีผู้ช่วยเหลือ - ลดการช่วยเหลือลงจนผู้เรียนทำได้
	การรับประทานอาหาร	- สามารถเปิด-ปิดปาก เพื่อรับประทานอาหารได้	- ผู้ฝึกป้อนอาหารอ่อนแก่ผู้เรียนที่ละน้อย เพื่อฝึกการเปิด-ปิดปาก
		- สามารถใช้ลิ้นเขี่ยอาหารที่อยู่ในปาก	- ผู้ฝึกป้อนอาหารอ่อนแก่ผู้เรียนที่ละน้อย เพื่อฝึกกระตุ้นการกลืน การใช้ลิ้นเขี่ยอาหาร
		- สามารถหยิบจับอาหารรับประทานได้ด้วยตนเอง	- ฝึกให้ผู้เรียนหยิบจับอาหารรับประทานโดยมี ผู้ช่วยเหลือ - ลดการช่วยเหลือลงจนผู้เรียนทำได้
		- สามารถใช้ช้อนรับประทานอาหารโดยหกเล็กน้อย	- ฝึกให้ผู้เรียนใช้ช้อนตักอาหารเข้าปากโดยมี ผู้ช่วยเหลือ - ลดการช่วยเหลือลงจนทำได้
	การแต่งกาย	- สามารถแต่งกาย โดยมีผู้อื่นช่วยเหลือ	- ฝึกให้ผู้เรียนถอด-ใส่เสื้อผ้าแบบต่าง ๆ โดยมี ผู้ช่วยเหลือ
	การขับถ่าย	- สามารถบอกความต้องการในการขับถ่าย	- ฝึกให้ผู้เรียนแสดงท่าทางบอกหรือบอกเมื่อต้องการขับถ่าย เช่น เอามือจับที่ท้องเมื่อต้องการขับถ่าย
		- สามารถบอกความแตกต่างระหว่างการถ่ายปัสสาวะและอุจจาระได้	- ฝึกให้ผู้เรียนแสดงท่าทางที่แตกต่าง โดยผู้ฝึกเป็นผู้กำหนดสัญลักษณ์หรือให้พูดตาม ระหว่างการถ่ายปัสสาวะและอุจจาระ
		- สามารถขับถ่ายในห้องส้วม โดยมีผู้ช่วยเหลือ	- ฝึกให้ผู้เรียนนั่งโถส้วมให้ตรงเวลา การถอดกางเกงออก การทำความสะอาด โดยมีผู้ช่วยเหลือ

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	แนวทางการจัดกิจกรรม
	การทำความสะอาดร่างกาย	- สามารถทำความสะอาดร่างกาย โดยมีผู้อื่นช่วย	- ฝึกให้ผู้เรียนล้างแขนขา ล้างตัว มือ เท้า โดยผู้ช่วยเหลือ

4. ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	แนวทางการจัดกิจกรรม
1. การรับรู้และเข้าใจภาษา	การรับรู้เสียง	- มีการรับรู้แหล่งของเสียง	- จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรับรู้ทิศทางของเสียง ฟังเสียง เช่น เสียงพูด เสียงของเล่น เสียงเปิด - ปิดประตู เสียงน้ำไหล เสียงกริ่ง โทรศัพท์
	การรับรู้สีหน้า ท่าทาง	- สามารถเข้าใจภาษาท่าทางที่ผู้อื่นแสดง	- ฝึกให้ผู้เรียนรับรู้สีหน้า ท่าทาง โดยใช้ภาพ แสดงอารมณ์ต่าง ๆ เช่น ดีใจ เสียใจ - ฝึกให้ผู้เรียนรับรู้สีหน้า ท่าทางจากบทบาทสมมติ
	การรับรู้คำพูด	- สามารถตอบสนองต่อคำพูดของผู้อื่น	- ฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติตามคำพูดของผู้อื่น เช่น ฝึกการแสดงท่าทางตามเนื้อหาของเพลง เกมส์
2. การแสดงออกทางภาษา	การแสดงสีหน้า หรือ ท่าทาง	- สามารถหันหน้าไปหาเสียงดัง เช่น เสียงตบมือ	- ผู้ฝึกตบมือ หรือหาของเล่นที่มีเสียง กระตุ้นให้ผู้เรียนหันตามเสียงนั้น
		- สามารถแสดงสีหน้าหรือท่าทางสื่อให้ผู้อื่นเข้าใจ	- ฝึกให้ผู้เรียนแสดงสีหน้า ท่าทาง เช่น ประบมือ โบกมือ สวัสดี ยิ้ม หัวเราะ
	การสื่อสารโดยใช้รูปภาพ สัญลักษณ์ สัญลักษณ์	- สามารถสื่อสารโดยใช้รูปภาพ สัญลักษณ์ สัญลักษณ์	- ฝึกให้ผู้เรียนสื่อสารโดยใช้รูปภาพ สัญลักษณ์ สัญลักษณ์ เพื่อบอกสิ่งที่ต้องการ
	การพูด	- สามารถเปล่งเสียงออกมาแสดงถึงการตอบสนองได้	- ฝึกให้ผู้เรียนเปล่งเสียงออกมาโดยอาจจะเป็นคำที่ไม่มีความหมาย แต่แสดงถึงการตอบสนอง
- สามารถแสดงออกโดยการพูดเป็นคำหรือประโยคง่าย ๆ		- ฝึกให้ผู้เรียนพูดคำสั้น ๆ เช่น กิน ไป นม หรือบอกชื่อสิ่งของ โดยพูดตามผู้ฝึก - ฝึกให้ผู้เรียนพูดประโยคสั้น ๆ เช่น กินข้าว กลับบ้าน หิวนม หรือบอกชื่อสิ่งของ โดยพูดตามผู้ฝึก	

5. ทักษะสังคม

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	แนวทางการจัดกิจกรรม
1. การปฏิบัติตนในสังคม	การแสดงความต้องการ	- สามารถร้องขอในสิ่งที่ต้องการ หรือปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ต้องการ	- ฝึกให้ผู้เรียนแสดงความต้องการโดยการร้องขอสิ่งนั้น เช่น พักหน้า แบมือ ร้องขอ - ฝึกให้ผู้เรียนปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ต้องการ เช่น สายหน้า พุดปฏิเสธ
	การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	- แสดงการทักทายกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	- ฝึกให้ผู้เรียนแสดงการไหว้ การทักทาย การยิ้ม หัวเราะ โบกมือ - ฝึกให้ผู้เรียนรับรู้ที่เราต้องการจะทักทายให้ผู้อื่นมาสนใจและตอบสนอง
		- แสดงการขอโทษ ขอบขอบคุณ	- สาธิตการขอโทษ ขอบขอบคุณ แล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม - สร้างสถานการณ์ ให้ผู้เรียน แสดงการขอโทษ ขอบขอบคุณ
	การเล่น	- สามารถเล่นตามลำพังในกลุ่มเพื่อนได้	- ฝึกให้ผู้เรียนเล่นตามลำพังในกลุ่มเพื่อนโดยเลือกกิจกรรมหรือเครื่องเล่นที่ตนเองชอบ
		- สามารถเล่นกับผู้อื่นได้	- ฝึกให้ผู้เรียนเล่นเกมสกับเพื่อน เช่น จ๊ะเอ๋ - ฝึกให้ผู้เรียนใช้บทบาทสมมติในกิจกรรมการเล่น

6. ทักษะทางด้านสติปัญญา

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	แนวทางการจัดกิจกรรม
1. พัฒนาทักษะความคิดรวบยอด	ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง	- สามารถบอกอวัยวะภายนอกง่าย ๆ	- ฝึกให้ผู้เรียนชื่ออวัยวะภายนอกได้อย่างน้อย 5 แห่ง เช่น ตา หู จมูก ปาก ผม
	การจำแนกแยกแยะ - เกี่ยวกับบุคคล - เสียงบุคคลที่คุ้นเคย - ใบหน้าของบุคคลที่คุ้นเคย - สิ่งของที่คุ้นเคย - สี - ขนาด - รูปทรง	- สามารถจำแนกแยกแยะเกี่ยวกับบุคคล สิ่งของที่คุ้นเคย สี ขนาด รูปทรง	- ฝึกให้ผู้เรียนชื่อรูปภาพบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อ แม่ พี่ - ฝึกให้ผู้เรียนฟังเสียง พ่อ แม่ พี่และเสียงที่คุ้นเคย เช่น ครู และฝึกให้ชื่อภาพตามที่ได้ยินเสียง - ฝึกให้ผู้เรียนชื่อรูปภาพใบหน้า พ่อแม่ ครู โดยให้เด็กชี้ตามภาพและพูดคุยว่าภาพนั้นคือใคร - ฝึกให้ผู้เรียนหยิบสิ่งของที่คุ้นเคย เช่น ขวดนม ของเล่น โดยใช้เกมอะไรเอ่ย ปิดตาหาของ - ฝึกให้ผู้เรียนจำแนกสีต่าง ๆ เช่น สีแดง น้ำเงิน เหลือง - ฝึกให้ผู้เรียนจำแนกวัตถุที่มีขนาดใหญ่เล็ก - ฝึกให้ผู้เรียนจำแนกรูปทรงต่าง ๆ เช่น รูปทรง □ ○ △
	การเปรียบเทียบ - ขนาดเล็ก - ใหญ่ - หนักเบา - อุณหภูมิ - พื้นผิว	- สามารถรับรู้ ขนาดเล็ก - ใหญ่ - หนักเบา อุณหภูมิ พื้นผิว ฯลฯ	- ฝึกให้ผู้เรียนเปรียบเทียบสิ่งของขนาดเล็ก -ใหญ่โดยใช้สื่อชนิดต่าง ๆ เช่น ของจริง ผลไม้จำลอง - ฝึกให้ผู้เรียนเปรียบเทียบ น้ำหนักสิ่งของหนักเบา โดย การหยิบจับยก - ฝึกให้ผู้เรียนรับรู้อุณหภูมิร้อน เย็น โดยการสัมผัส - ฝึกให้ผู้เรียนเปรียบเทียบพื้นผิวโดยการสัมผัส

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	แนวทางการจัดกิจกรรม
	การจับคู่ - สิ่งของที่คุ้นเคย - สี - ขนาด - รูปทรง	- สามารถจับคู่สี ขนาด รูปทรง ของสิ่งของที่คุ้นเคย	- ฝึกให้ผู้เรียนจับคู่สีเหมือนกัน - ฝึกให้ผู้เรียนจับสิ่งของที่มีขนาดเท่ากัน - ฝึกให้ผู้เรียนจับคู่รูปทรง □ ○ △
	การจัดหมวดหมู่ - สิ่งของที่คุ้นเคย - สี - ขนาด - รูปทรง	- สามารถจัดหมวดหมู่สี ขนาด รูปทรงของสิ่งของที่คุ้นเคย	- ฝึกให้ผู้เรียนจำแนกสี ขนาด รูปทรง ของสิ่งของที่คุ้นเคย โดยจัดให้ เป็นหมวดหมู่
	ความสัมพันธ์กับสิ่ง ต่าง ๆ	- สามารถใช้สิ่งของ 2 อย่างได้ สัมพันธ์กัน	- ฝึกให้ผู้เรียนจับคู่ภาพของใช้ที่สัมพันธ์กัน เช่น ยาสีฟัน – แปรงสี ฟัน , นม- แก้วน้ำ - ฝึกให้ผู้เรียนใช้สิ่งของ 2 อย่างที่สัมพันธ์กัน

7. ทักษะที่จำเป็น

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	แนวทางการจัดกิจกรรม
1. ทักษะการใช้เครื่องช่วยหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนไหว	การใช้คอกหัดเดิน (walker)	- สามารถเดินโดยใช้คอกหัดเดินบนทางราบและทางลาด	- ฝึกให้ผู้เรียนเดินโดยยกคอกหัดเดิน (walker) ไปด้านหน้า แล้วก้าวขาตาม ให้แขนลงน้ำหนักที่คอกหัดเดิน - ฝึกให้ผู้เรียนเดินโดยยกคอกหัดเดินบนทางราบและทางลาด
	การใช้เก้าอี้รถเข็น (Wheel Chair)	- สามารถขึ้น - ลงรถเข็นด้วยตนเองรวมถึงการใช้รถเข็นในการเข้าออกห้องน้ำ ลิฟต์ และประตู	- ฝึกให้ผู้เรียนใช้เก้าอี้รถเข็น (Wheel Chair) โดยจับที่ล้อเหล็กด้านนอกเข็นเคลื่อนที่ไปที่ศตต่าง ๆ ได้ - ฝึกให้ผู้เรียนล็อคและปลดล็อคเก้าอี้รถเข็น - ฝึกให้ผู้เรียนขึ้น - ลงเก้าอี้รถเข็น - ฝึกให้ผู้เรียนใช้เก้าอี้รถเข็น (Wheel Chair) เคลื่อนที่ในการเข้าออกห้องน้ำ ลิฟต์ และประตู
2. การใช้กายอุปกรณ์	การใช้กายอุปกรณ์เสริม เช่น เบริสขาสั้น (short leg brace) รองเท้าพิเศษ (orthopedics shoes) อุปกรณ์ตามข้อ (splints)	- รู้จักวิธีการใช้อุปกรณ์เสริม	- ฝึกให้ผู้เรียนสาธิตวิธีการใช้อุปกรณ์เสริม
		- สามารถใช้อุปกรณ์เสริมเพื่อช่วยในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้	- ฝึกให้ผู้เรียนใช้อุปกรณ์เสริมที่เหมาะสมกับตนเองช่วยในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้
3. การใช้อุปกรณ์ดัดแปลง (adaptive devices)	การใช้อุปกรณ์ดัดแปลงและอุปกรณ์ช่วยในการทำกิจกรรม เช่น ซ้อนดัดแปลง แก้วน้ำดัดแปลง โต๊ะ-เก้าอี้ดัดแปลง เป็นต้น	- รู้จักวิธีการใช้อุปกรณ์ดัดแปลง	- ฝึกให้ผู้เรียนสาธิตวิธีการใช้อุปกรณ์ดัดแปลง
		- สามารถใช้อุปกรณ์เทียมเพื่อช่วยในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้	- ฝึกให้ผู้เรียนใช้อุปกรณ์เทียมเพื่อช่วยในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้

แบบประเมินความสามารถพื้นฐาน
สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ
(แรกเกิด ถึง 3 ปี)

คำชี้แจงการใช้แบบประเมิน

1. แบบประเมินฉบับนี้ เป็นการประเมินพัฒนาการเต็มรูปแบบ ใช้ประเมินพัฒนาการของผู้เรียนทั้ง ทักษะและพฤติกรรม 7 ด้าน คือ ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา ทักษะทางสังคม ทักษะการใช้สติปัญญาและเตรียมความพร้อมทางวิชาการ ทักษะที่จำเป็น

2. แบบประเมินฉบับนี้ใช้ประเมินความสามารถเด็กเป็นรายบุคคล

3. แบบประเมินฉบับนี้ใช้ประเมินความสามารถก่อนและหลังการเตรียมความพร้อมบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพที่มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรี

4. เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน

0 หมายถึง ทำไม่ได้/ไม่ยอมทำ

1 หมายถึง ทำได้โดยกระตุ้นเตือน ทางกาย ท่าทาง และทางวาจา

2 หมายถึง ทำได้โดยกระตุ้นเตือนด้วย ท่าทางและทางวาจา

3 หมายถึง ทำได้โดยกระตุ้นเตือนด้วยวาจา

4 หมายถึง ทำได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องช่วยเหลือ

**แบบประเมินความสามารถพื้นฐานสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ
(แรกเกิด ถึง 3 ปี)**

ชื่อ - สกุล ผู้เรียน.....ชื่อเล่น.....อายุ.....ปี.....เดือน
 ประเมินวันที่

ผู้ประเมิน

ทักษะกล้ามเนื้อใหญ่

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
1.การเคลื่อนไหวในท่านอน	การเคลื่อนไหวในท่านอนหงาย	- เมื่อตั้งขึ้นจากท่านอนหงายศีรษะตกหงายไปข้างหลังเพียงเล็กน้อย เนื่องจากเด็กสามารถประคองศีรษะเองได้					
		- สามารถยื่นแขนในท่านอนหงายได้					
		- สามารถหันศีรษะไปด้านหลัง					
		- สามารถเตะขาไปมา					
	การพลิกตัว	- สามารถพลิกตะแคงซ้าย-ขวา					
		- สามารถพลิกคว่ำและหงาย					
		- สามารถยันตัวเพื่อเตรียมลุกขึ้นนั่ง					
	การเคลื่อนไหวในท่านอนคว่ำ	- สามารถหันศีรษะไปข้างใดข้างหนึ่ง					
		- สามารถชันคอขึ้น					
		- สามารถยกส่วนอกขึ้นโดยใช้ข้อศอกและแขนท่อนล่างพยุงตัว					
		- แขนทั้งสองข้างสามารถเหยียดตรงเพื่อรับน้ำหนักตัว ออกพ้นพื้น					
		- สามารถคืบไปในทิศทางต่าง ๆ					
		- สามารถเอื้อมไปหยิบวัตถุโดยใช้น้ำหนักตัวบนแขนข้างเดียว เปลี่ยนจากท่าคืบคลานเป็นท่านั่ง					
	2. การคลาน	การคลาน	- สามารถตั้งคลาน				
			- สามารถคลานไปในทิศทางต่าง ๆ				
- สามารถเปลี่ยนท่าเพื่อเตรียมนั่ง							
3. การนั่ง	การนั่งบนพื้น	- สามารถนั่งทรงตัวโดยมีผู้ช่วย/เครื่องช่วย					
		- สามารถนั่งโดยใช้มือยัน					
		- สามารถนั่งทรงตัวเมื่อมีแรงมากระทบหรือแรงผลักจากภายนอก					
		- สามารถเปลี่ยนท่าเป็นคุกเข่าเพื่อเตรียมยืน					

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
	การนั่งบนเก้าอี้	- สามารถนั่งทรงตัวโดยมีผู้ช่วย/เครื่องช่วย					
		- สามารถนั่งทรงตัวเมื่อมีแรงมากระทบหรือแรงผลักจากภายนอก					
		- สามารถเปลี่ยนท่าเพื่อเตรียมยืน					
4. การเกาะยืน	การเกาะยืน	- สามารถเกาะยืนโดยใช้มือจับทั้งสองข้าง					
		- สามารถเกาะยืนโดยใช้มือจับข้างเดียว					
	การยืน	- สามารถยืนทรงตัวได้เอง					
5. การเดิน	การเกาะเดินทางราบ	- สามารถเดินโดยมีผู้ช่วย/เครื่องช่วย					
		- สามารถเดินเกาะผนัง/ราว					
	การเดินโดยอิสระ	- สามารถเดินได้ด้วยตนเองโดยไม่มีผู้ช่วยหรือเครื่องช่วย					
	การเดินขึ้น-ลงบันได	- สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยมีการพยุงเท้าและจับราวบันไดหรือมีคนช่วยจับมือ					
- สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยมีการสลับเท้าและจับราวบันไดหรือมีคนช่วยจับมือ							
6. การวิ่ง	การวิ่ง	- สามารถวิ่งได้อย่างมั่นคง					

ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
1. การมอง	การจ้องมอง	- สามารถสบตาผู้อื่น					
		- สามารถจ้องมองสิ่งของที่อยู่ตรงหน้า					
		- สามารถจ้องมองวัตถุด้านข้างซ้าย-ขวา					
		- สามารถจ้องมองวัตถุด้านบน-ล่าง					
	การมองตาม	- สามารถมองตามวัตถุที่เคลื่อนที่					
- สามารถมองหาเมื่อของหายไปจากสายตา							
2. การใช้มือ	การใช้มือในการเอื้อมกำหรือจับวัตถุเพื่อนำวัตถุจากจุดหนึ่งไปปล่อยยังจุดหมาย	- สามารถกำมือแน่นเมื่อสัมผัส					
		- สามารถจับหรือกำวัตถุได้อย่างมั่นคง					
		- สามารถเอื้อมมือจับสิ่งของที่ใกล้มือ					
		- สามารถนำวัตถุที่จับไปยังจุดหมาย					
		- สามารถปล่อยวัตถุที่จุดหมายได้					
3. การประสานสัมพันธ์ระหว่างตา กับมือ	การประสานสัมพันธ์ระหว่างตา กับมือ	- สามารถใช้ตาประสานสัมพันธ์กับมือในการทำกิจกรรมอย่างง่าย ๆ					

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
4. ทักษะ การเคลื่อนไหว เคลื่อนไหว อวัยวะที่ใช้ในการพูด	การเคลื่อนไหวริมฝีปาก	- สามารถควบคุมการใช้ริมฝีปาก					
	การดูดและการเป่า	- สามารถดูดของเหลวและอาหารชนิดหรือชิ้น					
		- สามารถเป่าลมออกจากปาก					
การเคี้ยวและการกลืน	- สามารถเคี้ยวและกลืนอาหาร						

ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
1. การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันพื้นฐาน	การดื่มน้ำ	- สามารถเปิด-ปิด ปาก เพื่อการดื่มน้ำได้					
		- สามารถดื่มน้ำและนมได้ด้วยตนเอง					
	การรับประทานอาหาร	- สามารถเปิด-ปิด ปาก เพื่อรับประทานอาหารได้					
		- สามารถใช้ลิ้นเขี่ยอาหารขณะอยู่ในปาก					
		- สามารถหยิบจับอาหาร รับประทานอาหารได้เอง					
		- สามารถใช้ช้อนรับประทานอาหารโดยหกเล็กน้อย					
	การแต่งกาย	- สามารถแต่งกายโดยมีผู้ช่วยเหลือ					
	การขับถ่าย	- สามารถบอกความต้องการในการขับถ่าย					
		- สามารถบอกความแตกต่างระหว่างการถ่ายปัสสาวะและอุจจาระได้					
		- สามารถขับถ่ายในห้องส้วมโดยมีผู้ช่วยเหลือ					
การทำความสะอาดร่างกาย	- สามารถทำความสะอาดร่างกายโดยมีผู้ช่วยเหลือ						

ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
1. การรับรู้และเข้าใจภาษา	การรับรู้เสียง	- มีการรับรู้แหล่งของเสียง					
	การรับรู้สีหน้าท่าทาง	- สามารถเข้าใจภาษา ท่าทาง ที่ผู้อื่นแสดง					
	การรับรู้คำพูด	- สามารถตอบสนองต่อคำพูดของผู้อื่น					

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
2. การแสดงออกทางภาษา	การแสดงสีหน้าหรือท่าทาง	- สามารถหันหน้าไปหาเสียงดัง เช่น ตบมือ					
		- สามารถแสดงสีหน้าหรือท่าทาง สื่อให้ผู้อื่นเข้าใจความต้องการของตนเอง					
	การสื่อสารโดยใช้รูปภาพ สัญลักษณ์	- สามารถสื่อสารโดยใช้รูปภาพ สัญลักษณ์ สัญลักษณ์					
	การพูด	- สามารถเปล่งเสียงออกมา แสดงถึงการตอบสนองได้					
		- สามารถแสดงออกโดยการพูดเป็นคำ หรือ ประโยคง่าย ๆ					

ทักษะทางสังคม

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
1. การปฏิบัติตนในสังคม	การแสดงความต้องการ	- สามารถร้องขอในสิ่งที่ต้องการหรือปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ต้องการ					
	การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	- แสดงการทักทายกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม					
		- แสดงการขอโทษ ขอบคุณ					
	การเล่น	- สามารถเล่นตามลำพังในกลุ่มเพื่อนได้					
- สามารถเล่นกับผู้อื่นได้							

ทักษะการใช้สติปัญญา

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
1. พัฒนาทักษะความคิดรวบยอด	ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง	- สามารถบอกอวัยวะภายนอกง่ายๆ ได้					
	การจำแนกแยกแยะเกี่ยวกับบุคคล	- สามารถจำแนกแยกแยะเกี่ยวกับบุคคล					
	การจำแนกแยกแยะเสียงบุคคลที่คุ้นเคย	- สามารถจำแนกแยกแยะเสียงบุคคลที่คุ้นเคย					
	การจำแนกแยกแยะใบหน้าบุคคลที่คุ้นเคย	- สามารถจำแนกแยกแยะใบหน้าบุคคลที่คุ้นเคย					
	การจำแนกสิ่งของที่คุ้นเคย	- สามารถแยกสิ่งของที่คุ้นเคยได้					
	การจำแนกสี	- สามารถแยกสีได้					

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
	การจำแนกขนาด	- สามารถแยกขนาดได้ถูกต้อง					
	การจำแนกรูปทรง	- สามารถแยกรูปทรงได้					
	การเปรียบเทียบขนาด	- สามารถเปรียบเทียบขนาดใหญ่-เล็ก					
	การเปรียบเทียบน้ำหนัก	- สามารถเปรียบเทียบสิ่งของขนาดหนัก-เบา					
	การเปรียบเทียบอุณหภูมิ	- สามารถรับรู้อุณหภูมิร้อน-เย็น					
	การเปรียบเทียบพื้นผิว	- สามารถรับรู้พื้นผิวที่ขรุขระกับผิวเรียบ					
	การจับคู่สิ่งของที่คู่กันเคย	- สามารถจับคู่สิ่งของที่คู่กันเคย					
	การจับคู่สี	- สามารถจับคู่สีได้					
	การจับคู่ขนาด	- สามารถจับคู่ขนาดที่เท่ากันได้					
	การจับคู่รูปทรง	- สามารถจับคู่รูปทรงที่เหมือนกันได้					
	การจัดหมวดหมู่สิ่งของที่คู่กันเคย	- สามารถจับคู่สิ่งของที่คู่กันเคย					
	การจัดหมวดหมู่สี	- สามารถจับคู่สีได้					
	การจัดหมวดหมู่ขนาด	- สามารถจับคู่ขนาดที่เท่ากันได้					
	การจัดหมวดหมู่รูปทรง	- สามารถจับคู่รูปทรงที่เหมือนกันได้					
	ความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ	- สามารถใช้สิ่งของ 2 อย่างได้อย่างสัมพันธ์กัน					

ทักษะที่จำเป็น

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
1. การใช้เครื่องช่วยหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนไหว	การใช้คอกหัดเดิน (walker)	- สามารถเดินโดยใช้คอกหัดเดินบนทางราบและทางลาด					
	การใช้เก้าอี้รถเข็น (Wheel Chair)	- สามารถขึ้น - ลงรถเข็นด้วยตนเอง รวมถึงการใช้รถเข็นในการเข้าออกห้องน้ำ ลิฟต์ และประตู					

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
2. การใช้ กายอุปกรณ์	การใช้กาย อุปกรณ์เสริม เช่น เบรซขาสั้น (short leg brace) รองเท้า พิเศษ (orthopedics shoes) อุปกรณ์ตาม ข้อ(splints)	- รู้จักวิธีการใช้อุปกรณ์เสริม					
		- สามารถใช้อุปกรณ์เสริมเพื่อช่วยในการ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันหรือทำกิจกรรม อื่น ๆ ได้					
3. การใช้อุปกรณ์ ดัดแปลง (adaptive devices)	การใช้ อุปกรณ์ ดัดแปลง และอุปกรณ์ ช่วยในการทำกิจกรรม เช่น ซ้อนดัดแปลง แก้วน้ำดัดแปลง โต๊ะ- เก้าอี้ดัดแปลง เป็นต้น	- รู้จักวิธีการใช้อุปกรณ์ดัดแปลง					
		- สามารถใช้อุปกรณ์เทียมเพื่อช่วยในการ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันหรือทำกิจกรรม อื่น ๆ ได้					

แนวทางการพัฒนาศักยภาพ
สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ อายุตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป

ที่	ทักษะ	เนื้อหา	เวลา
1	<p>กล้ามเนื้อมัดใหญ่</p> <p>การเตรียมความพร้อมด้านทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ เป็นการส่งเสริมการเคลื่อนไหวและการทรงตัว ส่งผลต่อการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ได้อย่างประสานสัมพันธ์กัน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การนั่ง เช่น นั่งบนพื้น นั่งเก้าอี้ การทรงตัวในท่านั่ง เป็นต้น 2. การยืน เช่น การเกาะยืน การยืนด้วยตนเอง เป็นต้น 3. การเดิน เช่น การเดินด้วยตนเอง การเดินขึ้นบันได เป็นต้น 4. การวิ่ง เช่น วิ่งอยู่กับที่ วิ่งไปข้างหน้า เป็นต้น 5. การกระโดด 	ขึ้นอยู่กับอายุและความแตกต่างระหว่างบุคคล
2.	<p>กล้ามเนื้อมัดเล็ก</p> <p>การเตรียมความพร้อมด้านทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก เป็นความสามารถในการใช้มือ การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ และการเคลื่อนไหวอวัยวะที่ใช้ในการพูด</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้มือในการเอี๊ยม การกำหรือจับวัตถุ การนำวัตถุไปยังเป้าหมาย และการปล่อยวัตถุ 2. การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ เช่น การหยิบจับวัตถุ การต่อวัตถุ/สิ่งของ การปั้น การตัด การขีดเขียน การวาดภาพ การระบายสี การโยน การกลิ้ง เป็นต้น 3. การเคลื่อนไหวอวัยวะที่ใช้ในการพูด เช่น การเคลื่อนไหวริมฝีปาก การดูด/การเป่า การเคี้ยว/การกลืน เป็นต้น 	ขึ้นอยู่กับอายุและความแตกต่างระหว่างบุคคล
3.	<p>การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน</p> <p>เป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งมีการฝึกให้สามารถช่วยเหลือตนเอง และปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ โดยไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. กิจวัตรประจำวันขั้นพื้นฐาน <ul style="list-style-type: none"> - การตื่น - การรับประทานอาหาร - การแต่งกาย - การขับถ่าย - การทำความสะอาดร่างกาย - การดูแลอนามัยส่วนบุคคล 2. กิจวัตรประจำวันอื่น ๆ <ul style="list-style-type: none"> - การช่วยเหลืองานบ้าน - การเดินทางไปในที่ต่างๆ - การซื้อของ - การใช้บริการสาธารณะ 	ขึ้นอยู่กับอายุและความแตกต่างระหว่างบุคคล

ที่	ทักษะ	เนื้อหา	เวลา
4.	การรับรู้และแสดงออกทางภาษา ภาษาและการสื่อสารมีความจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อใช้ในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด หรือแสดงออกถึงความเข้าใจในการรับรู้ทางภาษาและการสื่อสาร	1. การรับรู้และเข้าใจภาษา <ul style="list-style-type: none"> - การรับรู้เสียง - การรับรู้สีหน้า ท่าทาง - การรับรู้คำพูด 2. การแสดงออกทางภาษา <ul style="list-style-type: none"> - การแสดงสีหน้า ท่าทาง - การสื่อสารโดยใช้รูปภาพ สัญลักษณ์ สัญลักษณ์ - การพูด 	ขึ้นอยู่กับอายุและความแตกต่างระหว่างบุคคล
5.	ทักษะทางสังคม ในการวางตัว และปฏิบัติตนกับผู้อื่น เด็กควรจะได้เรียนรู้วิธีการปฏิบัติตัวกับผู้อื่นใกล้เคียง เช่น ครู ผู้ปกครอง พ่อแม่ ของตนเองก่อน หลังจากนั้นจึงรู้วิธีที่จะปฏิบัติตัวกับบุคคลอื่นที่อยู่ไกลตัวออกไปทั้งกับเด็กและผู้ใหญ่ซึ่งจะทำให้เป็นที่ยอมรับจากผู้อื่นเกิดความมั่นใจ และกล้าแสดงออก ทำให้ปฏิบัติตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม	1. การปฏิบัติตนในสังคม <ul style="list-style-type: none"> - การแสดงความต้องการ - การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น - การเล่น - การปฏิบัติตามกติกาของสังคม 	ขึ้นอยู่กับอายุและความแตกต่างระหว่างบุคคล
6.	ด้านสติปัญญาและเตรียมความพร้อมทางวิชาการ บุคคลมีความพร้อมทักษะพื้นฐานทั้ง 5 ด้านแล้ว บุคคลควรจะได้รับการพัฒนาความคิดรวบยอดด้านต่างๆ และการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เพื่อส่งต่อเข้ารับการศึกษาระดับที่สูงขึ้นต่อไป	1. การพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ <ul style="list-style-type: none"> - เกี่ยวกับตนเอง - การจำแนก - การเปรียบเทียบ - การจับคู่ - การจัดหมวดหมู่ - ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ 2. การเตรียมความพร้อมการอ่าน 3. การเตรียมความพร้อมการเขียน 4. การเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์ 5. การเข้าใจ วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหา	ขึ้นอยู่กับอายุและความแตกต่างระหว่างบุคคล

ที่	ทักษะ	เนื้อหา	เวลา
7.	<p>ทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ</p> <p>1. การใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก</p> <p>2. การดูแลตนเองและการป้องกันภาวะแทรกซ้อน</p>	<p>1. การใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตประจำวัน</p> <p>2. การสื่อสารเสริมและทางเลือกอื่น ทั้งที่ใช้และไม่ใช้อิเล็กทรอนิกส์</p> <p>3. การเข้าถึงคอมพิวเตอร์ ฝึกการใช้อุปกรณ์โปรแกรมต่าง ๆ ที่ดัดแปลง ปรับปรุง หรือพัฒนาขึ้นมาเฉพาะ</p> <p>4. การใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุมสิ่งแวดล้อม</p> <p>5. การปรับสภาพบ้านหรือสถานที่ทำงาน</p> <p>6. การใช้กายอุปกรณ์เทียมและกายอุปกรณ์เสริม</p> <p>7. การจัดที่นั่งและการจัดทำ</p> <p>8. การใช้อุปกรณ์ที่ช่วยในการเคลื่อนที่</p> <p>9. การใช้ยานพาหนะดัดแปลง</p> <p>1. การดูแลต่อแขน ตอขา (Stump)</p> <p>2. การป้องกันและดูแลแผลกดทับ</p> <p>3. การเปลี่ยนและดูแลสายสวนปัสสาวะ</p> <p>4. การดูแลช่องขั้วถ่ายและถุงบริเวณหน้าท้อง</p>	ขึ้นอยู่กับอายุเด็กที่ดูแลและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก

ศักยภาพที่คาดหวัง

สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ อายุ 4 ปี ขึ้นไป

ทักษะกล้ามเนื้อใหญ่

1. ทักษะ การนั่ง

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	การนั่งบนพื้น	- สามารถนั่งทรงตัวโดยอิสระและมั่นคง - สามารถเปลี่ยนท่าเพื่อเตรียมยืน
2.	การนั่งเก้าอี้	- สามารถนั่งทรงตัวโดยอิสระและมั่นคง - สามารถเปลี่ยนท่าเพื่อเตรียมยืน

2. ทักษะ การยืน

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	การยืน	- สามารถยืนทรงตัวได้เองอย่างมั่นคง

3. ทักษะ การเดิน

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	การเดินโดยอิสระ	- สามารถเดินได้ด้วยตนเองโดยไม่มีผู้ช่วย/ เครื่องช่วย
2.	การเดินขึ้น - ลงบันได	- สามารถเดินขึ้น - ลงบันไดโดยมีการพยุงตัว และจับราวบันไดหรือมีคนช่วยจับมือ - สามารถเดินขึ้น - ลงบันไดโดยมีการสลับเท้า และจับราวบันไดหรือมีคนช่วยจับมือ

4. ทักษะ การวิ่ง

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	การวิ่ง	- สามารถวิ่งไปในทิศทางต่างๆ - สามารถวิ่งผ่านสิ่งกีดขวางได้

5. ทักษะ การกระโดด

ที่	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง
1.	การกระโดด	- สามารถกระโดดอยู่กับที่ เท้าลอยจากพื้น ทั้ง 2 ข้าง - สามารถกระโดดไปข้างหน้าโดยใช้ขา ทั้ง 2 ข้าง - สามารถกระโดดโดยใช้ขาข้างเดียวได้

ทักษะกล้ามเนื้อเล็ก

1. ทักษะ การมอง

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	การมอง	<ul style="list-style-type: none">- สามารถสบตากับผู้อื่น- สามารถมองสิ่งของที่อยู่ตรงหน้าและรับรู้รายละเอียด- สามารถมองวัตถุด้านข้างซ้าย-ขวาและรับรู้รายละเอียด- สามารถมองวัตถุด้านบน-ล่างและรับรู้รายละเอียด

2. ทักษะ การใช้มือ

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	การใช้มือในการกำหรือจับวัตถุ การนำวัตถุไป การปล่อยวัตถุ	<ul style="list-style-type: none">- สามารถจับวัตถุหรือสิ่งของได้อย่างถูกวิธี- สามารถใช้นิ้วหัวแม่มือ ร่วมกับนิ้วอื่น ๆ การหยิบด้วยปลายนิ้ว- สามารถนำและปล่อยวัตถุไปยังจุดหมายที่ต้องการ

3. ทักษะ การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ	<ul style="list-style-type: none">- สามารถใช้ตาประสานสัมพันธ์กับมือในการทำกิจกรรมที่ซับซ้อน

4. ทักษะ การเคลื่อนไหวอวัยวะที่ใช้ในการพูด

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	การเคลื่อนไหวอวัยวะที่ใช้ในการพูด	<ul style="list-style-type: none">- สามารถควบคุมริมฝีปากได้อย่างปกติ

ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

1. ทักษะ การช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันพื้นฐาน

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	การดื่ม	<ul style="list-style-type: none">- สามารถดื่มนมหรือน้ำได้ด้วยตนเอง
2.	การรับประทานอาหาร	<ul style="list-style-type: none">- สามารถรับประทานอาหารได้ด้วยตนเองอย่างถูกวิธี
3.	การแต่งกาย	<ul style="list-style-type: none">- สามารถแต่งกายอย่างถูกต้องตามกาลเทศะ

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
4.	การขับถ่าย	- สามารถขับถ่ายได้ด้วยตนเอง
5.	การทำความสะอาดร่างกาย	- สามารถทำความสะอาดร่างกายได้ด้วยตนเอง
6.	การดูแลอนามัยส่วนบุคคล	- สามารถจัดการ ดูแลสุขภาพส่วนตนได้ถูก สุขลักษณะ

2. ทักษะ กิจวัตรประจำวันอื่น ๆ

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	การช่วยเหลืองานบ้าน	- รับผิดชอบงานบ้านง่ายๆได้
2.	การเดินทางไปในที่ต่างๆ	- สามารถเดินทางไปในที่ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง
3.	การซื้อของ	- สามารถซื้อของ ได้ด้วยตนเอง
4.	การใช้บริการสาธารณะ	- สามารถใช้บริการสาธารณะได้ด้วยตนเอง

ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา

1. ทักษะ การรับรู้และเข้าใจภาษา

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	การรับรู้เสียง	- สามารถรับรู้แหล่งของเสียงและตอบสนองได้ อย่างเหมาะสม
2.	การรับรู้สีหน้า ท่าทาง	- สามารถเข้าใจภาษาท่าทางที่ผู้อื่นแสดงและ ตอบสนองได้อย่างเหมาะสม
3.	การรับรู้คำพูด	- สามารถตอบสนองต่อคำพูดของผู้อื่นได้อย่าง เหมาะสม

2. ทักษะ การแสดงออกทางภาษา

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	การแสดงสีหน้า หรือท่าทาง	- สามารถแสดงสีหน้า หรือท่าทาง สื่อให้ผู้อื่น เข้าใจได้อย่างเหมาะสม
2.	การสื่อสารโดยใช้รูปภาพ สัญลักษณ์ สัญลักษณ์	- สามารถสื่อสารโดยใช้รูปภาพ สัญลักษณ์ สัญลักษณ์ได้อย่างเหมาะสม
3.	การพูด	- สามารถแสดงออกโดยการพูดเป็นคำ หรือ ประโยคได้อย่างเหมาะสม

ทักษะสังคม

1. ทักษะ การปฏิบัติตนในสังคม

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	การแสดงความต้องการ	- สามารถร้องขอในสิ่งที่ต้องการหรือปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ต้องการ
2.	การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	- สามารถแสดงการทักทายกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ - สามารถแสดงการขอโทษ ขอบคุณได้อย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์
3.	การเล่น	- สามารถเล่นกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม - สามารถเล่นกับผู้อื่นได้ตามกติกา
4.	การปฏิบัติตามกติกาของสังคม	- สามารถปฏิบัติตามกติกาของสังคมได้อย่างเหมาะสม

ทักษะทางด้านสติปัญญา และเตรียมความพร้อมทางวิชาการ

1. ทักษะ พัฒนาทักษะความคิดรวบยอด

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	เกี่ยวกับตนเอง	- สามารถบอกชื่อและหน้าที่ของอวัยวะต่าง ๆ ได้
2.	การจำแนก - เกี่ยวกับบุคคล - เสียงบุคคลที่คุ้นเคย - ใบหน้าของบุคคลที่คุ้นเคย - สิ่งของที่คุ้นเคย - สี - ขนาด - รูปทรง ฯลฯ	- สามารถจำแนกและบอกชื่อบุคคลที่คุ้นเคยได้ - สามารถจำแนกและบอกชื่อเกี่ยวกับสิ่งของที่คุ้นเคยได้ - สามารถจำแนกและบอกชื่อสีต่างๆได้ - สามารถจำแนกและบอกขนาดต่างๆได้ - สามารถจำแนกและบอกรูปทรงต่างๆได้
3.	การเปรียบเทียบ - ขนาด - น้ำหนัก - อุณหภูมิ - จำนวน - พื้นผิว ฯลฯ	- สามารถเปรียบเทียบ ขนาด น้ำหนัก อุณหภูมิ จำนวน พื้นผิว ฯลฯ
4.	การจับคู่ - สิ่งของ	- สามารถจับคู่สิ่งของ ภาพหรือสัญลักษณ์

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
	- ภาพ - สัญลักษณ์	
5.	การจัดหมวดหมู่ - คน - สัตว์ - สิ่งของ - พืช	- สามารถจัดหมวดหมู่ คน สัตว์ สิ่งของ และ พืช
6.	ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ	- สามารถใช้สิ่งของ ได้อย่างสัมพันธ์กันและเหมาะสมกับหน้าที่

2. ทักษะ การเตรียมความพร้อมการอ่าน

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	การเตรียมความพร้อมการอ่าน	- สามารถจำแนกพยัญชนะ - สระ วรรณยุกต์ - สามารถออกเสียงพยัญชนะ - สระ วรรณยุกต์ - สามารถอ่านพยัญชนะ - สระ วรรณยุกต์ - สามารถอ่านภาษาอังกฤษ

3. ทักษะ การเตรียมความพร้อมการเขียน

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	การเตรียมความพร้อมการเขียน	- สามารถเขียนเส้นพื้นฐานได้ - สามารถเขียนพยัญชนะ - สระ - สามารถอ่านภาษาอังกฤษ

4. ทักษะ การเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	การเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์	- สามารถนับจำนวนนับได้ - สามารถรู้ค่าของจำนวนนับได้ - สามารถอ่านสัญลักษณ์ตัวเลขได้ - สามารถเขียนตัวเลขได้ - สามารถบวก ลบ คูณ และ หาง่าย ๆ ได้

5. ทักษะ การเข้าใจ วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหา

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	การเข้าใจ วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหา	- สามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้

ทักษะที่จำเป็น

1. ทักษะ การใช้เครื่องช่วยหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนไหว

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	การใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือนตนเองเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตประจำวัน	- สามารถใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือนตนเองเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตประจำวันได้
2.	การสื่อสารเสริมและทางเลือกอื่น ทั้งที่ใช้และไม่ใช้อิเล็กทรอนิกส์	- สามารถสื่อสารโดยใช้การสื่อสารเสริมและทางเลือกอื่น ๆ
3.	การเข้าถึงคอมพิวเตอร์ ผูกการใช้ อุปกรณ์โปรแกรมต่าง ๆ ที่ดัดแปลง ปรับปรุง หรือพัฒนาขึ้นมาเฉพาะ	- สามารถใช้งานคอมพิวเตอร์ได้
4.	การใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุมสิ่งแวดล้อม	- สามารถควบคุมอุปกรณ์ต่าง ๆ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ระบบรักษาความปลอดภัย ฯลฯ ที่อยู่ในห้อง บ้านได้
5.	การปรับสภาพบ้านหรือสถานที่ทำงาน	- สามารถใช้ประโยชน์จากการดัดแปลงโครงสร้างบ้าน
6.	การใช้กายอุปกรณ์เทียมและกายอุปกรณ์เสริม	- สามารถใช้กายอุปกรณ์เทียมและกายอุปกรณ์เสริม
7.	การจัดที่นั่งและการจัดทำ	- สามารถจัดที่นั่งและการจัดทำของตนเองให้อยู่ในท่าที่เหมาะสมและถูกต้องได้
8.	การใช้อุปกรณ์ที่ช่วยในการเคลื่อนที่	- สามารถใช้อุปกรณ์ที่ช่วยในการเคลื่อนที่ได้
9.	การใช้ยานพาหนะดัดแปลง	- สามารถใช้ประโยชน์จากยานพาหนะที่ดัดแปลง

2. ทักษะ การดูแลตนเองและการป้องกันภาวะแทรกซ้อน

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
1.	การดูแลต่อแขน ตอขา (Stump)	- สามารถป้องกันต่อแขน ตอขาไม่ให้เกิดอันตรายได้
		- สามารถออกกำลังกายเพื่อคงสภาพของต่อแขน ตอขาได้
		- สามารถพันผ้ายืด(Bandage)เพื่อรักษารูปร่างของต่อแขน ตอขา
2.	การป้องกันและดูแลแผลกดทับ	- สามารถป้องกันแผลกดทับได้
		- สามารถป้องกันตนเองไม่ให้เกิดแผลกดทับมากขึ้น
3.	การเปลี่ยนและดูแลสายสวนปัสสาวะ	- สามารถดูแลสายสวนปัสสาวะได้
		- สามารถดูแลหรือเปลี่ยนถุงปัสสาวะได้

ที่	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง
4.	การดูแลช่องซึบถ่ายและถุงบริเวณหน้าท้อง	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถดูแลความสะอาดช่องซึบถ่ายบริเวณหน้าท้องได้ - สามารถดูแลหรือเปลี่ยนถุงบริเวณหน้าท้องได้

แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพ

สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ อายุตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป

1.ทักษะกล้ามเนื้อขนาดใหญ่

ทักษะ	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง	แนวการจัดกิจกรรม
1. การนั่ง	การนั่งบนพื้น	- สามารถนั่งทรงตัวโดยอิสระและมั่นคง	- ฝึกให้ผู้เรียนนั่งบนพื้น นั่งทรงตัวด้วยตนเอง และสามารถเอื้อมมือทำกิจกรรมนอกฐานรองรับ
		- สามารถเปลี่ยนท่าเพื่อเตรียมยืน	- ฝึกให้ผู้เรียนเปลี่ยนจากทำนั่งเป็นท่าตั้งคลาน และยันตัวลุกขึ้นด้วยตนเอง
	การนั่งบนเก้าอี้	- สามารถนั่งทรงตัวโดยอิสระและมั่นคง	- ฝึกให้ผู้เรียนนั่งบนเก้าอี้ เท้าวางราบพอดีกับพื้น ให้ผู้เรียนนั่งทรงตัวและ สามารถเอื้อมมือทำกิจกรรมนอกฐานรองรับ
		- สามารถเปลี่ยนท่าเพื่อเตรียมยืน	- ฝึกให้ผู้เรียนนั่งบนเก้าอี้ เท้าวางราบพอดีกับพื้น โนมลำตัวไปด้านหลังเล็กน้อย ให้ผู้เรียนยันตัวลุกขึ้นยืน
2. การยืน	การยืน	- สามารถยืนทรงตัวได้เองอย่างมั่นคง	- ฝึกให้ผู้เรียนยืนทรงตัวได้อย่างอิสระ
3. การเดิน	การเดินโดยอิสระ	- สามารถเดินได้ด้วยตนเองโดยไม่มีผู้ช่วยหรือเครื่องช่วย	- ฝึกให้ผู้เรียนเดินด้วยตนเอง
	การเดินขึ้น - ลงบันได	- สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยมีการพักเท้าและจับราวบันไดหรือมีคนช่วยจับมือ	- ฝึกให้ผู้เรียนเดินขึ้น-ลงบันไดโดยมีการพักเท้าและจับราวบันไดหรือมีคนช่วยจับมือ
		- สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยมีการสลับเท้าและจับราวบันไดหรือมีคนช่วยจับมือ	- ฝึกให้ผู้เรียนเดินขึ้น-ลงบันไดโดยมีการสลับเท้าและจับราวบันไดหรือมีคนช่วยจับมือ

ทักษะ	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง	แนวการจัดกิจกรรม
4. การวิ่ง	การวิ่ง	- สามารถวิ่งไปในทิศทางต่าง ๆ	- ฝึกให้ผู้เรียนวิ่งไปในทิศทางต่าง ๆ
		- สามารถวิ่งผ่านสิ่งกีดขวางได้	- ฝึกให้ผู้เรียนวิ่งผ่านสิ่งกีดขวาง เช่น การวิ่งกระโดดข้ามเชือก การวิ่งหลบสิ่งกีดขวางทาง
5. การกระโดด	การกระโดด	- สามารถกระโดดอยู่กับที่ เท้าลอยจากพื้นทั้ง 2 ข้าง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ฝึกทำให้ดูก่อน โดยอยู่ในท่าย่อเข่าแล้วกระโดด บอกให้ผู้เรียนทำตาม 2. ผู้ฝึกจับมือผู้เรียนทั้ง 2 ข้าง บอกให้ผู้เรียนย่อเข่าแล้วช่วยดึงตัวเด็กขึ้นกระโดด ลดการช่วยเหลือจนผู้เรียนกระโดดได้เองจากท่าย่อเข่า 3. เล่นเกมกระโดดกบ หรือแสดงท่ากระโดดกบประกอบเพลง
		- สามารถกระโดดไปข้างหน้าโดยใช้ขาทั้ง 2 ข้าง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ฝึกกระโดดไปข้างหน้าหลายๆ ครั้งติดกันให้ผู้เรียนดู บอกให้ผู้เรียนกระโดดไปพร้อมผู้ฝึก 2. ชีตเส้นบนพื้นเป็นแนวให้แต่ละเส้นห่างกัน 20-30 ซม. ให้ผู้เรียนกระโดดข้ามเส้นแต่ละเส้นที่ชิตเอาไว้ 3. ขณะกระโดด สอนให้ผู้เรียนนับเส้นไปด้วย โดยนับดังๆ ตามผู้ฝึก 4. ให้เล่นเป็นตัวละคร เช่น กระต่ายกระโดด อาจเปิดเพลงประกอบเพื่อให้ผู้เรียนสนุกยิ่งขึ้น
		- สามารถกระโดดโดยใช้ขาข้างเดียวได้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ฝึกกระโดดขาเดียวให้ผู้เรียนดู บอกให้ผู้เรียนทำตาม ระยะเวลาแรกผู้ฝึกจับผู้เรียนเพื่อช่วยทรงตัว ลดการช่วยเหลือลงทีละน้อยจนผู้เรียนกระโดดขาเดียวได้เอง 2. เมื่อผู้เรียนกระโดดได้แล้ว ผู้ฝึกยืนอยู่ข้างหน้าห่างจากตัวผู้เรียน 1 ก้าว บอกให้ผู้เรียนกระโดดมาหา เมื่อทำได้แล้ว ค่อยๆ เพิ่มระยะห่างจากผู้เรียนมากขึ้น

ทักษะ	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง	แนวการจัดกิจกรรม
			3. ให้ผู้เรียนถือของบางอย่างไว้ในมือขณะกระโดด เช่น ตึกตากล่อง จะช่วยให้ทรงตัวได้ดีขึ้น 4. ให้เล่นเกมกระต่ายขาเดียว

2. ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก

ทักษะ	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง	แนวการจัดกิจกรรม
1. การมอง	การมอง	- สามารถสบตากับผู้อื่น	- กระตุ้นให้ผู้เรียนมองสบตากับผู้ฝึกโดยอาจให้มองสิ่งของที่อยู่ในระดับสายตาผู้ฝึกก่อน จากนั้นถอนสิ่งของออก ฝึกให้ผู้เรียนมองสบตากับผู้ฝึก
		- สามารถมองสิ่งของที่อยู่ตรงหน้า และรับรู้รายละเอียด	- กระตุ้นให้ผู้เรียนมองชั่วคราวจนสามารถรับรู้รายละเอียดของสิ่งของนั้น ผู้ฝึกลองทดสอบโดยถามคำถามง่าย ๆ เกี่ยวกับรายละเอียดของสิ่งของนั้น
		- สามารถมองวัตถุด้านข้างซ้าย-ขวา และรับรู้รายละเอียด	- นำวัตถุไว้ด้านข้างซ้าย-ขวากระตุ้นให้ผู้เรียนมองวัตถุนั้นชั่วคราวจนสามารถรับรู้รายละเอียดของสิ่งของ ผู้ฝึกลองทดสอบโดยถามตำแหน่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ของวัตถุนั้น
		- สามารถมองวัตถุด้านบน - ล่างและรับรู้รายละเอียด	- นำวัตถุไว้ด้านบน - ล่าง กระตุ้นให้ผู้เรียนมองวัตถุนั้นชั่วคราวจนสามารถรับรู้รายละเอียดของวัตถุ ผู้ฝึกลองทดสอบโดยถามคำถามง่าย ๆ เกี่ยวกับรายละเอียดของวัตถุนั้น
2. การใช้มือ	การใช้มือในการกำหรือจับวัตถุ เพื่อนำวัตถุไป การปล่อยวัตถุ	- สามารถจับหรือกำวัตถุได้อย่างถูกวิธี	- นำวัตถุรูปร่างหลากหลายมาให้ผู้เรียนทดลองจับ ผู้ฝึกสอนวิธีการจับหรือกำวัตถุให้ถูกวิธี เช่น กำไว้ในมือ หยิบโดยใช้นิ้ว 3 นิ้ว หยิบโดยใช้ 2 นิ้ว หยิบโดยใช้ปลายนิ้ว

ทักษะ	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง	แนวการจัดกิจกรรม
		<ul style="list-style-type: none"> - สามารถใช้นิ้วหัวแม่มือ ร่วมกับนิ้วอื่น ๆ การหยิบด้วยปลายนิ้ว 	<ul style="list-style-type: none"> - นำวัตถุให้ผู้เรียน เช่น ลูกปัดเล็ก ขนมหินเล็ก มาให้ผู้เรียนจับ โดยสอนให้ใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้และนิ้วอื่น ๆ ที่เหลือ นำวัตถุชิ้นเล็ก ยาว เช่น ไม้จิ้มฟันมาให้ผู้เรียนหยิบโดยหยิบด้วยปลายนิ้ว
		<ul style="list-style-type: none"> - สามารถนำวัตถุและปล่อยวัตถุไปยังจุดหมายที่ต้องการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกให้ผู้เรียนจับหรือกำวัตถุไว้กระตุ้นให้ผู้เรียนเคลื่อนย้ายมือ นำวัตถุนั้นปล่อยไปยังจุดหมาย
3. การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ	การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถใช้ตาประสานสัมพันธ์กับมือในการทำกิจกรรมที่ซับซ้อน 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดกิจกรรมที่ซับซ้อนให้ผู้เรียนทำ เช่น การทำกิจกรรมรูปทรงหยอดกลอง การต่อบล็อกหลายชั้น กระตุ้นให้ทำกิจกรรมโดยใช้ตามองตามมือ
4. การเคลื่อนไหวริมฝีปาก	การเคลื่อนไหวอวัยวะที่ใช้ในการพูด	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถควบคุมการใช้ริมฝีปาก 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนควบคุมการใช้ริมฝีปากในลักษณะต่าง ๆ เช่น การปิดปาก การเปิดปาก การห่อปาก การดูด การเป่า การเคี้ยว การกลืน

3. ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

ทักษะ	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง	แนวการจัดกิจกรรม
1. การช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันพื้นฐาน	การดื่ม	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถดื่มนมหรือน้ำได้ด้วยตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกให้ผู้เรียนดื่มน้ำโดยมีผู้ช่วยเหลือ - ลดการช่วยเหลือลงจนผู้เรียนทำได้
	การรับประทานอาหาร	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถรับประทานอาหารได้ด้วยตนเองอย่างถูกวิธี 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกให้ผู้เรียนหยิบจับอาหารรับประทานโดยมีผู้ช่วยเหลือ - ลดการช่วยเหลือลงจนผู้เรียนทำได้
	การแต่งกาย	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถแต่งกายอย่างถูกต้องตามกาลเทศะ 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกให้ผู้เรียนถอด-ใส่เสื้อผ้าแบบต่าง ๆ โดยมีผู้ช่วยเหลือ - ลดการช่วยเหลือลงจนผู้เรียนทำได้

ทักษะ	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง	แนวการจัดกิจกรรม
	การถ่ายภาพ	- สามารถถ่ายภาพได้ด้วยตนเอง	- ฝึกให้ผู้เรียนเข้าห้องน้ำและทำความสะอาดหลังถ่ายภาพ โดยมีผู้ช่วยเหลือ - ลดการช่วยเหลือลงจนผู้เรียนทำได้
	การทำความสะอาดร่างกาย	- สามารถทำความสะอาดร่างกายได้ด้วยตนเอง	- ฝึกให้ผู้เรียนล้างแขนขา ลำตัว มือ เท้า โดยผู้ช่วยเหลือ - ลดการช่วยเหลือลงจนผู้เรียนทำได้
	การดูแลอนามัยส่วนบุคคล	- สามารถจัดการ ดูแลสุขภาพส่วนตนได้ถูกสุขลักษณะ	- ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการดูแลสุขภาพ อนามัย ได้ถูกสุขลักษณะ
2. กิจวัตรประจำวันอื่น ๆ	การช่วยเหลืองานบ้าน	- รับผิดชอบงานบ้านง่าย ๆ ได้	- สร้างสถานการณ์จำลองโดยฝึกให้ผู้เรียนทำงานบ้านง่าย ๆ เช่น ทำความสะอาดบ้าน ทำความสะอาดเสื้อผ้า ล้างจาน
	การเดินทางไปในที่ต่าง ๆ	- สามารถเดินทางไปในที่ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง	- ฝึกให้ผู้เรียนใช้บริการรถสาธารณะ - ฝึกให้ผู้เรียนเดินทางไปยังสถานที่ที่คุ้นเคยด้วยตนเองก่อนแล้วฝึกให้เดินทางไปในที่ต่าง ๆ
	การซื้อของ	- สามารถซื้อของได้ด้วยตนเอง	- ฝึกให้ผู้เรียนใช้จ่ายเงินในการซื้อของ เช่น ฝึกซื้อของที่ร้านค้า
	การใช้บริการสาธารณะ	- สามารถใช้บริการสาธารณะได้ด้วยตนเอง	- ฝึกให้ผู้เรียนใช้บริการสาธารณะ เช่น โทรศัพท์ ห้องน้ำสาธารณะ

4. ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา

ทักษะ	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง	แนวการจัดกิจกรรม
1. การรับรู้และเข้าใจภาษา	การรับรู้เสียง	- สามารถรับรู้แหล่งของเสียงและตอบสนองได้เหมาะสม	- ฝึกให้ผู้เรียนฟังเสียง เช่น เสียงพูด เสียงน้ำไหล เสียงกริ่ง โทรศัพท์ และฝึกให้แสดงการตอบสนองที่เหมาะสม
	การรับรู้สีหน้า ท่าทาง	- สามารถเข้าใจภาษาท่าทางที่ผู้อื่นแสดงและตอบสนองได้เหมาะสม	- ฝึกให้ผู้เรียนรับรู้สีหน้า ท่าทาง โดยใช้ภาพ แสดงอารมณ์ต่าง ๆ เช่น ดีใจ เสียใจ - ฝึกให้ผู้เรียนรับรู้สีหน้า ท่าทางจากบทบาทสมมติ
	การรับรู้คำพูด	- สามารถตอบสนองต่อคำพูดของผู้อื่นและตอบสนองได้เหมาะสม	- ฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติตามคำพูดของผู้อื่น ตามสถานการณ์ที่แตกต่างกัน
2. การแสดงออกทางภาษา	การแสดงสีหน้า หรือท่าทาง	- สามารถแสดงสีหน้าหรือท่าทาง สื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างเหมาะสม	- ฝึกให้ผู้เรียนแสดง สีหน้า ท่าทาง เพื่อสื่อสารกับผู้อื่น เช่น ปวดท้องเอามือแตะที่ท้อง
	การสื่อสารโดยใช้รูปภาพ สัญลักษณ์	- สามารถสื่อสารโดยใช้รูปภาพ สัญลักษณ์ ได้อย่างเหมาะสม	- ฝึกการใช้สื่อสารโดยใช้รูปภาพ สัญลักษณ์ เพื่อบอกสิ่งที่ต้องการ
	การพูด	- สามารถแสดงออกโดยการพูดเป็นคำหรือประโยคง่าย ๆ ได้อย่างเหมาะสม	- ฝึกให้ผู้เรียนพูดคำ เช่น กิน น้ำ หรือบอกชื่อสิ่งของ - ฝึกให้ผู้เรียนพูดประโยคง่าย ๆ เช่น ทิวข้าว - เหมาะสมตามสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

5. ทักษะสังคม

ทักษะ	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง	แนวการจัดกิจกรรม
1. การปฏิบัติตนในสังคม	การแสดงความต้องการ	- สามารถร้องขอในสิ่งที่ต้องการหรือปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ต้องการ	- ฝึกให้ผู้เรียนแสดงความต้องการโดยการร้องขอสิ่งนั้น - ฝึกให้ผู้เรียนพูดปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ต้องการ
	การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	- แสดงการทักทายกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์	- ฝึกให้ผู้เรียนแสดงการไหว้ การทักทาย การยิ้ม หัวเราะ โบกมือ - ฝึกให้ผู้เรียนรู้ว่าเราต้องการจะทักทายให้ผู้อื่นมาสนใจและตอบสนอง
		- แสดงการขอโทษ ขอบคุณได้อย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์	- สร้างสถานการณ์ ให้ผู้เรียน แสดงการขอโทษ ขอบคุณ
	การเล่น	- สามารถเล่นกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	- จัดกิจกรรมที่เอื้ออำนวยกับสภาพความพิการและฝึกให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่เล่นกับผู้อื่น
		- สามารถเล่นกับผู้อื่นได้ตามกติกา	- ฝึกให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเล่นกับผู้อื่นโดยเคารพกติกา
	การปฏิบัติตามกติกาของสังคม	- สามารถปฏิบัติตามกติกาของสังคมได้อย่างเหมาะสม	- ฝึกให้ผู้เรียน ปฏิบัติตามกติกาของสังคมได้อย่างเหมาะสม

6. ทักษะทางด้านสติปัญญาและเตรียมความพร้อมทางวิชาการ

ทักษะ	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง	แนวการจัดกิจกรรม
1. พัฒนาทักษะความคิดรวบยอด	ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง	- สามารถบอกชื่อและหน้าที่ของอวัยวะต่างๆ ได้	- ฝึกให้ผู้เรียนชื่ออวัยวะต่างๆ ของร่างกายพร้อมกับบอกชื่อสิ่งที่ชี้
	การจำแนกแยกแยะ <ul style="list-style-type: none"> - เกี่ยวกับบุคคล - เสียงบุคคลที่คุ้นเคย - ใบหน้าของบุคคลที่คุ้นเคย - สิ่งของที่คุ้นเคย - สี - ขนาด - รูปทรง 	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถจำแนกและบอกชื่อบุคคลที่คุ้นเคยได้ - สามารถจำแนกและบอกชื่อเกี่ยวกับสิ่งของที่คุ้นเคยได้ - สามารถจำแนกและบอกชื่อสีต่าง ๆ ได้ - สามารถจำแนกและบอกชื่อขนาดต่าง ๆ ได้ - สามารถจำแนกและบอกรูปทรงต่างๆได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกให้ผู้เรียนจำแนกรูปร่างและบอกชื่อจากรูปร่างบุคคลในครอบครัว - ฝึกให้ผู้เรียนจำแนกรูปร่างและบอกภาพที่เห็น - ฝึกให้ผู้เรียนจำแนกรูป สี กับสิ่งของและบอกชื่อ - ฝึกให้ผู้เรียนจำแนกสิ่งของที่มีขนาดต่างกัน 3 ขนาดและบอกชื่อ - ฝึกให้ผู้เรียนจำแนกรูปทรงต่าง ๆ และบอกชื่อ
	การเปรียบเทียบ <ul style="list-style-type: none"> - ขนาดเล็ก - น้ำหนัก - อุณหภูมิ - พื้นผิว - จำนวน 	- สามารถเปรียบเทียบขนาด น้ำหนัก อุณหภูมิ จำนวน พื้นผิว ฯลฯ	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกให้ผู้เรียนเปรียบเทียบขนาด น้ำหนัก อุณหภูมิ จำนวน พื้นผิว โดยการสังเกต การสัมผัสของจริง - ฝึกให้ผู้เรียนเปรียบเทียบขนาด น้ำหนัก อุณหภูมิ จำนวน พื้นผิว โดยใช้อุปกรณ์การสอน คือ ตาชั่ง ปรอทวัดอุณหภูมิ และสื่ออื่น ๆ

ทักษะ	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง	แนวการจัดกิจกรรม
	การจับคู่ - สิ่งของ - ภาพ - สัญลักษณ์	- สามารถจับคู่สิ่งของ ภาพสัญลักษณ์	- ฝึกให้ผู้เรียนจับคู่ รูปภาพ สัญลักษณ์ เช่น ตัวเลข พยัญชนะ A-Z
	การจัดหมวดหมู่ - คน - สัตว์ - สิ่งของ - พืช	- สามารถจัดหมวดหมู่คน สัตว์ - สิ่งของ พืช	- ฝึกให้ผู้เรียนจัดหมวดหมู่ของรูปภาพตามหมวดหมู่ คน สัตว์ สิ่งของ พืช
	ความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ	- สามารถใช้สิ่งของได้อย่างสัมพันธ์กันและเหมาะสมกับหน้าที่	- ฝึกให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการใช้สิ่งของ เช่น ให้ผู้เรียนแสดงการทำความสะอาดร่างกายโดยให้ผู้เรียนใช้สิ่งของที่มีอยู่ให้สัมพันธ์กัน
2. การเตรียมความพร้อมการอ่าน	การเตรียมความพร้อมการอ่าน	- สามารถจำแนกพยัญชนะ – สระ วรรณยุกต์	- ฝึกให้ผู้เรียนจำแนกพยัญชนะที่มีลักษณะคล้ายกัน เช่น ก ถ ภ พ ผ ฝ ฟ - ฝึกให้ผู้เรียนจำแนกสระ - วรรณยุกต์ที่มีเสียงสั้นและเสียงยาว
		- สามารถออกเสียงพยัญชนะ – สระ วรรณยุกต์	- ฝึกให้ผู้เรียนอ่านออกเสียงพยัญชนะไทย 44 ตัว - ฝึกให้ผู้เรียนอ่านออกเสียงสระและ วรรณยุกต์
3. การเตรียมความพร้อมการเขียน	การเตรียมความพร้อมการเขียน	- สามารถเขียนเส้นพื้นฐานได้	- ฝึกให้ผู้เรียนเขียนเส้นพื้นฐานตามแบบเส้นปะ - หลังจากนั้นให้เขียนด้วยตนเอง
		- สามารถเขียนพยัญชนะ-สระของไทยได้	- ฝึกให้ผู้เรียนเขียนพยัญชนะ-สระตามแบบเส้นปะ - หลังจากนั้นให้เขียนด้วยตนเอง

ทักษะ	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง	แนวการจัดกิจกรรม
		- สามารถเขียนพยัญชนะภาษาอังกฤษได้	- ฝึกให้ผู้เรียนเขียนพยัญชนะภาษาอังกฤษได้ตามแบบเส้นปะ - หลังจากนั้นให้เขียนด้วยตนเอง
4. การเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์	การเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์	- สามารถนับจำนวนนับได้	- ฝึกให้ผู้เรียนนับเลขโดยใช้นิ้วมือ - ฝึกให้ผู้เรียนนับเลขตามจำนวนนับ
		- สามารถรู้ค่าของจำนวนนับได้	- ฝึกให้ผู้เรียนนับเลขตามจำนวนสิ่งของ - ฝึกให้ผู้เรียนบอกค่าจำนวนสิ่งของ
		- สามารถอ่านสัญลักษณ์ตัวเลขได้	- ฝึกให้ผู้เรียนดูรูปภาพสัญลักษณ์พร้อมกับให้นับและบอกสัญลักษณ์ตัวเลข
		- สามารถเขียนตัวเลขได้	- ฝึกให้ผู้เรียนเขียนตัวเลขตามรอยประ - ฝึกให้ผู้เรียนเขียนตัวเลขตามแบบ - ฝึกให้ผู้เรียนเขียนตัวเลขด้วยตนเอง
		- สามารถบวก ลบ คูณและหารง่ายๆ ได้	- ให้ความสนใจปัญหาทางคณิตศาสตร์การบวก ลบ คูณและหารง่ายๆ เช่น บวกลบเลขไม่เกินหลักสิบ ,การทดเลขอย่างง่าย , การคูณ การหารเบื้องต้น
5. การเข้าใจ วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหา	การเข้าใจ วิเคราะห์และแก้ไขปัญหา	- สามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้	- ให้แสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน พร้อมกับให้แก้ปัญหา เช่น ถ้าทำน้ำหกจะต้องทำอะไร , ถ้าปวดปัสสาวะจะทำอะไร เป็นต้น

7. ทักษะที่จำเป็น

ทักษะ	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง	แนวการจัดกิจกรรม
1. ทักษะการใช้เครื่องช่วยหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนไหว	การใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือตนเองเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตประจำวัน	- สามารถใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือตนเองเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตประจำวันได้	- ฝึกให้ผู้เรียนมีการใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือตนเองเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตประจำวันได้
	การสื่อสารเสริมและทางเลือกอื่น ทั้งที่ใช้และไม่ใช้อิเล็กทรอนิกส์	- สามารถสื่อสารโดยใช้การสื่อสารเสริมและทางเลือกอื่น ๆ	- ฝึกให้ผู้เรียนสื่อสารโดยใช้การสื่อสารเสริมและทางเลือกอื่น ๆ เช่น สื่อสารโดยใช้กระดานสื่อสาร
	การเข้าถึงคอมพิวเตอร์ ฝึกการใช้อุปกรณ์โปรแกรมต่าง ๆ ที่ดัดแปลง ปรับปรุงหรือพัฒนาขึ้นมาเฉพาะ	- สามารถใช้งานคอมพิวเตอร์ได้	- ฝึกให้ผู้เรียนใช้คอมพิวเตอร์เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนการทำงาน และอาชีพ
	การใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุมสิ่งแวดล้อม	- สามารถควบคุมอุปกรณ์ต่าง ๆ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ระบบรักษาความปลอดภัย ฯลฯ ที่อยู่ในห้องบ้านได้	- ฝึกให้ผู้เรียนใช้และควบคุมอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ระบบรักษาความปลอดภัย ที่อยู่ในห้อง บ้าน เช่น รีโมต สวิตช์
	การปรับสภาพบ้านหรือสถานที่ทำงาน	- สามารถใช้ประโยชน์จากการดัดแปลงโครงสร้างบ้าน	- ฝึกให้ผู้เรียนพัก/อยู่อาศัยในบ้านที่มีการดัดแปลงโครงสร้าง เช่น การขึ้นลงทางลาดเพื่อเข้าออกบ้าน การเข้าห้องน้ำดัดแปลงภายในบ้าน
	การใช้กายอุปกรณ์เทียมและกายอุปกรณ์เสริม	- สามารถใช้กายอุปกรณ์เทียมและกายอุปกรณ์เสริม	- ฝึกให้ผู้เรียนใช้กายอุปกรณ์เทียมและกายอุปกรณ์เสริมที่เหมาะสมกับตนเองให้ใช้ได้อย่างอิสระ รวมทั้งการดูแลรักษาสภาพของอุปกรณ์

ทักษะ	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง	แนวการจัดกิจกรรม
	การจัดที่นั่งและการจัดทำ	- สามารถจัดที่นั่งและการจัดทำของตนเองให้อยู่ในท่าที่เหมาะสมและถูกต้องได้	- ฝึกให้ผู้เรียนจัดทำท่าทางการนั่งที่เหมาะสมกับสภาพความพิการของตนเอง
	การใช้อุปกรณ์ที่ช่วยในการเคลื่อนที่	- สามารถใช้อุปกรณ์ที่ช่วยในการเคลื่อนที่ได้	- ฝึกให้ผู้เรียนใช้อุปกรณ์ที่ช่วยในการเคลื่อนที่ที่เหมาะสมกับตนเอง เช่น เก้าอี้รถเข็น ไม้ค้ำยัน ไม้เท้า ให้สามารถเคลื่อนที่ได้โดยอิสระไปในที่ต่าง ๆ เช่น ทางราบ ทางลาด บันได - ฝึกให้ผู้เรียนใช้อุปกรณ์ที่ช่วยในการเคลื่อนที่ที่เหมาะสมกับตนเอง ให้เกิดความปลอดภัย
	การใช้ยานพาหนะดัดแปลง	- สามารถใช้ประโยชน์จากยานพาหนะที่ดัดแปลง	- ฝึกให้ผู้เรียนใช้ยานพาหนะดัดแปลงในกรณีที่ต้องใช้ในการเดินทาง เช่น รถยนต์
2. การดูแลตนเองและการป้องกันภาวะแทรกซ้อน	การดูแลต่อแขน ตอขา (Stump)	- สามารถป้องกันต่อแขน ตอขาไม่ให้เกิดอันตรายได้	- ฝึกให้ผู้เรียนดูแล และป้องกัน ตอแขน ตอขาไม่ให้เกิดอันตราย
		- สามารถออกกำลังกายเพื่อคงสภาพของต่อแขน ตอขาได้	- ฝึกให้ผู้เรียนออกกำลังกายเพื่อคงสภาพของต่อแขน ตอขาให้มีความแข็งแรง สามารถเคลื่อนไหวและใช้กับอุปกรณ์เทียมได้
		- สามารถพันผ้ายืด(Bandage)เพื่อรักษารูปร่างของต่อแขน ตอขา	- ฝึกให้ผู้เรียนพันผ้ายืดแบบต่าง ๆ เพื่อรักษารูปร่างของต่อแขน ตอขาให้เหมาะกับการใส่แขน ขาเทียม
	การป้องกันและดูแลแผลกดทับ	- สามารถป้องกันแผลกดทับได้	- ฝึกให้ผู้เรียนดูแลและป้องกันการเกิดแผลกดทับ
- สามารถป้องกันตนเองไม่ให้เกิดแผลกดทับมากขึ้น		- ฝึกให้ผู้เรียนเปลี่ยนท่าทางการนั่งหรือนอน - ฝึกให้ผู้เรียนดูแลสภาพแผลอย่างสม่ำเสมอ	

ทักษะ	เนื้อหา	ศักยภาพที่คาดหวัง	แนวการจัดกิจกรรม
	การเปลี่ยนและดูแลสายสวนปัสสาวะ	- สามารถดูแลสายสวนปัสสาวะได้	- ฝึกให้ผู้เรียนดูแลสายสวนและถุงปัสสาวะ
		- สามารถดูแลหรือเปลี่ยนถุงปัสสาวะได้	- ฝึกให้ผู้เรียนดูแลหรือเปลี่ยนถุงปัสสาวะ
	การดูแลช่องขับถ่ายและถุงบริเวณหน้าท้อง	- สามารถดูแลความสะอาดช่องขับถ่ายบริเวณหน้าท้องได้	- ฝึกให้ผู้เรียนดูแลและฝึกการทำความสะอาดช่องขับถ่ายบริเวณหน้าท้อง
		- สามารถดูแลหรือเปลี่ยนถุงบริเวณหน้าท้องได้	- ฝึกให้ผู้เรียนดูแลหรือเปลี่ยนถุงบริเวณหน้าท้องได้

**แบบประเมินความสามารถพื้นฐาน
สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ
(อายุตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป)**

คำชี้แจงการใช้แบบประเมิน

1. แบบประเมินฉบับนี้ เป็นการประเมินพัฒนาการเต็มรูปแบบ ใช้ประเมินพัฒนาการของผู้เรียนทั้งทักษะและพฤติกรรม 7 ด้าน คือ ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา ทักษะทางสังคม ทักษะการใช้สติปัญญาและเตรียมความพร้อมทางวิชาการ ทักษะที่จำเป็น
2. แบบประเมินฉบับนี้ใช้ประเมินความสามารถเด็กเป็นรายบุคคล
3. แบบประเมินฉบับนี้ใช้ประเมินความสามารถก่อนและหลังการเตรียมความพร้อมบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพที่มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรี
4. เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน
 - 0 หมายถึง ทำไม่ได้/ไม่ยอมทำ
 - 1 หมายถึง ทำได้โดยกระตุ้นเตือน ทางกาย ท่าทาง และทางวาจา
 - 2 หมายถึง ทำได้โดยกระตุ้นเตือนด้วย ท่าทางและทางวาจา
 - 3 หมายถึง ทำได้โดยกระตุ้นเตือนด้วยวาจา
 - 4 หมายถึง ทำได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องช่วยเหลือ

**แบบประเมินความสามารถพื้นฐานสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ
(อายุตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป)**

ชื่อ - สกุล ผู้เรียน.....ชื่อเล่น.....อายุ.....ปี.....เดือน
 ประเมินวันที่

ผู้ประเมิน

ทักษะกล้ามเนื้อใหญ่

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
1. การนั่ง	การนั่งบนพื้น	- สามารถนั่งทรงตัวโดยอิสระและมั่นคง					
		- สามารถเปลี่ยนท่าเพื่อเตรียมยืน					
	การนั่งบนเก้าอี้	- สามารถนั่งทรงตัวโดยอิสระและมั่นคง					
		- สามารถเปลี่ยนท่าเพื่อเตรียมยืน					
2. การยืน	การยืน	- สามารถยืนทรงตัวได้เองอย่างมั่นคง					
3. การเดิน	การเดินโดยอิสระ	- สามารถเดินได้ด้วยตนเองโดยไม่มีผู้ช่วยหรือเครื่องช่วย					
	การเดินขึ้น-ลงบันได	- สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยมีการพยุงตัวและจับราวบันไดหรือมีคนช่วยจับมือ					
		- สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยมีการสลับเท้าและจับราวบันไดหรือมีคนช่วยจับมือ					
4. การวิ่ง	การวิ่ง	- สามารถวิ่งไปในทิศทางต่าง ๆ					
		- สามารถวิ่งผ่านสิ่งกีดขวางได้					
5. การกระโดด	การกระโดด	- สามารถกระโดดอยู่กับที่ เท้าลอยจากพื้นทั้ง 2 ข้าง					
		- สามารถกระโดดไปข้างหน้า โดยใช้ขาทั้ง 2 ข้าง					
		- สามารถกระโดดโดยใช้ขาข้างเดียวได้					

ทักษะกล้ามเนื้อเล็ก

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
1. การมอง	การมอง	- สามารถสบตากับผู้อื่น					
		- สามารถมองสิ่งของที่อยู่ตรงหน้าและรับรู้รายละเอียด					

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
		- สามารถจ้องมองวัตถุที่อยู่ด้านซ้าย-ขวาและรับรู้รายละเอียด					
		- สามารถจ้องมองวัตถุที่อยู่ด้านบน-ล่างและรับรู้รายละเอียด					
2. การใช้มือ	การใช้มือในการเอื้อมกำหรือจับวัตถุเพื่อนำวัตถุจากจุดหนึ่งไปปล่อยยังจุดหมาย	- สามารถจับวัตถุหรือสิ่งของได้อย่างถูกวิธี - สามารถใช้นิ้วหัวแม่มือร่วมกับนิ้วอื่นๆ การหยิบด้วยปลายนิ้ว - สามารถนำและปล่อยวัตถุไปยังจุดหมายที่ต้องการ					
3. การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ	การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ	- สามารถใช้ตาประสานสัมพันธ์กับมือในการทำกิจกรรมที่ซับซ้อน					
4. การเคลื่อนไหวอวัยวะที่ใช้ในการพูด	การเคลื่อนไหวอวัยวะที่ใช้ในการพูด	- สามารถควบคุมริมฝีปากได้อย่างปกติ					

ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
1. การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันพื้นฐาน	การดื่ม	- สามารถดื่มนมหรือน้ำได้ด้วยตนเอง					
	การรับประทานอาหาร	- สามารถรับประทานอาหารได้ด้วยตนเองอย่างถูกวิธี					
	การแต่งกาย	- สามารถแต่งกายได้ถูกต้องตามกาลเทศะ					
	การขับถ่าย	- สามารถขับถ่ายได้ด้วยตนเอง					
	การทำความสะอาดร่างกาย	- สามารถทำความสะอาดร่างกายได้ด้วยตนเอง					
	การดูแลอนามัยส่วนบุคคล	- สามารถจัดการดูแลสุขภาพส่วนตนได้ถูกสุขลักษณะ					
2. กิจวัตรประจำวันอื่น ๆ	การช่วยเหลืองานบ้าน	- รับผิดชอบงานบ้านง่ายๆ ได้					
	การเดินทางไปในที่ต่างๆ	- สามารถเดินทางไปในที่ต่างๆ ด้วยตนเอง					
	การซื้อของ	- สามารถซื้อของได้ด้วยตนเอง					
	การใช้บริการสาธารณะ	- สามารถใช้บริการสาธารณะได้ด้วยตนเอง					

ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
1. การรับรู้และเข้าใจภาษา	การรับรู้เสียง	- สามารถรับรู้แหล่งของเสียงและตอบสนองได้อย่างเหมาะสม					
	การรับรู้สีหน้าท่าทาง	- สามารถเข้าใจภาษาท่าทางที่ผู้อื่นแสดงและตอบสนองได้อย่างเหมาะสม					
	การรับรู้คำพูด	- สามารถตอบสนองต่อคำพูดของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม					
2. การแสดงออกทางภาษา	การแสดงสีหน้าหรือท่าทาง	- สามารถแสดงสีหน้าหรือท่าทางสื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างเหมาะสม					
	การสื่อสารโดยใช้รูปภาพ สัญลักษณ์ สัญลักษณ์	- สามารถสื่อสารโดยการใช้อุปกรณ์ สัญลักษณ์ สัญลักษณ์ ได้อย่างเหมาะสม					
	การพูด	- สามารถแสดงออกโดยการพูดเป็นคำ หรือ ประโยคได้อย่างเหมาะสม					

ทักษะทางสังคม

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
1. การปฏิบัติตนในสังคม	การแสดงความต้องการ	- สามารถร้องขอในสิ่งที่ต้องการหรือปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ต้องการ					
	การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	- สามารถแสดงการทักทายกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์					
		- สามารถแสดงการขอโทษ ขอบคุณ ได้อย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์					
	การเล่น	- สามารถเล่นกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม					
		- สามารถเล่นกับผู้อื่นได้ตามกติกา					
การปฏิบัติตามกติกาของสังคม	- สามารถปฏิบัติตามกติกาของสังคมได้อย่างเหมาะสม						

ทักษะการใช้สติปัญญาและเตรียมความพร้อมทางวิชาการ

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
1. พัฒนาทักษะความคิดรวบยอด	ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง	- สามารถบอกชื่อและหน้าที่ของอวัยวะต่าง ๆ ได้					
	การจำแนกเกี่ยวกับบุคคล	- สามารถบอกชื่อบุคคลที่คุ้นเคยได้					
	การจำแนกเสียงบุคคลที่คุ้นเคย	- สามารถบอกเสียงบุคคลที่คุ้นเคย					
	การจำแนกสิ่งของที่คุ้นเคย	- สามารถจำแนกและบอกสิ่งของที่คุ้นเคย					
	การจำแนกสี	- สามารถแยกสีได้					
	การจำแนกขนาด	- สามารถจำแนกและบอกขนาดของวัตถุต่าง ๆ ได้					
	การจำแนกรูปทรง	- สามารถจำแนกรูปทรง					
	การเปรียบเทียบขนาด	- สามารถเปรียบเทียบขนาดได้					
	การเปรียบเทียบน้ำหนัก	- สามารถเปรียบเทียบน้ำหนักได้					
	การเปรียบเทียบอุณหภูมิ	- สามารถเปรียบเทียบอุณหภูมิได้					
	การเปรียบเทียบจำนวน	- สามารถเปรียบเทียบจำนวนได้					
	การเปรียบเทียบพื้นผิว	- สามารถเปรียบเทียบพื้นผิวได้					
	การจับคู่สิ่งของ	- สามารถจับคู่สิ่งของได้					
	การจับคู่รูปภาพ	- สามารถจับคู่รูปภาพได้					
	การจับคู่สัญลักษณ์	- สามารถจับคู่สัญลักษณ์ได้					
	การจัดหมวดหมู่คน สัตว์ สิ่งของ พืช	- สามารถจัดหมวดหมู่คน สัตว์ สิ่งของ พืชได้					
ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ	- สามารถใช้สิ่งของได้อย่างสัมพันธ์กัน และเหมาะสมกับหน้าที่						
2. ทักษะการเตรียมความพร้อมการอ่าน	การเตรียมความพร้อมการอ่าน	- สามารถจำแนกพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์					
		- สามารถออกเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์					
		- สามารถอ่านพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์					
		- สามารถอ่านภาษาอังกฤษ					
3. การเตรียมความพร้อมการเขียน	การเตรียมความพร้อมการเขียน	- สามารถเขียนเส้นพื้นฐานได้					
		- สามารถเขียนพยัญชนะ สระ					
		- สามารถเขียนภาษาอังกฤษ					

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
4. การเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์	การเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์	- สามารถนับจำนวนนับได้					
		- สามารถรู้ค่าของจำนวนนับได้					
		- สามารถอ่านสัญลักษณ์ตัวเลขได้					
		- สามารถเขียนตัวเลขได้					
		- สามารถบวก ลบ คูณ และหารง่าย ๆ ได้					
5. การเข้าใจวิเคราะห์และแก้ปัญหา	การเข้าใจ วิเคราะห์และแก้ปัญห	- สามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้					

ทักษะที่จำเป็น

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
1. ทักษะการใช้เครื่องช่วยหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนไหว	การใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือตนเองเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตประจำวัน	- สามารถใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือตนเองเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตประจำวันได้					
	การสื่อสารเสริมและทางเลือกอื่น ทั้งที่ใช้และไม่ใช้อิเล็กทรอนิกส์	- สามารถสื่อสารโดยใช้การสื่อสารเสริมและทางเลือกอื่น ๆ					
	การเข้าถึงคอมพิวเตอร์ ฝึกการใช้ อุปกรณ์โปรแกรมต่าง ๆ ที่ดัดแปลง ปรับปรุง หรือพัฒนาขึ้นมาเฉพาะ	- สามารถใช้งานคอมพิวเตอร์ได้					
	การใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุมสิ่งแวดล้อม	- สามารถควบคุมอุปกรณ์ต่าง ๆ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ระบบรักษาความปลอดภัยฯลฯที่อยู่ในห้อง บ้านได้					
	การปรับสภาพบ้านหรือสถานที่ทำงาน	- สามารถใช้ประโยชน์จากการดัดแปลงโครงสร้างบ้าน					
	การใช้กายอุปกรณ์เทียมและกายอุปกรณ์เสริม	- สามารถใช้กายอุปกรณ์เทียมและกายอุปกรณ์เสริม					

ทักษะ	เนื้อหา	พัฒนาการที่คาดหวัง	ระดับความสามารถ				
			4	3	2	1	0
	การจัดที่นั่งและการจัดทำ	- สามารถจัดที่นั่งและการจัดทำของตนเองให้อยู่ในท่าที่เหมาะสมและถูกต้องได้					
	การใช้อุปกรณ์ที่ช่วยในการเคลื่อนที่	- สามารถใช้อุปกรณ์ที่ช่วยในการเคลื่อนที่ได้					
	การใช้ยานพาหนะดัดแปลง	- สามารถใช้ประโยชน์จากยานพาหนะที่ดัดแปลง					
2. การดูแลตนเองและการป้องกันภาวะแทรกซ้อน	การดูแลต่อแขน ตอขา (Stump)	- สามารถป้องกันต่อแขน ตอขาไม่ให้เกิดอันตรายได้					
		- สามารถออกกำลังกายเพื่อคงสภาพของต่อแขน ตอขาได้					
		- สามารถพันผ้ายัด (Bandage) เพื่อรักษารูปทรงของต่อแขน ตอขา					
	การป้องกันและดูแลแผลกดทับ	- สามารถป้องกันแผลกดทับได้					
		- สามารถป้องกันตนเองไม่ให้เกิดแผลกดทับมากขึ้น					
	การเปลี่ยนและดูแลสายสวนปัสสาวะ	- สามารถดูแลสายสวนปัสสาวะได้					
		- สามารถดูแลหรือเปลี่ยนถุงปัสสาวะได้					
	การดูแลช่องขับถ่ายและถุงบริเวณหน้าท้อง	- สามารถดูแลความสะอาดช่องขับถ่ายบริเวณหน้าท้องได้					
		- สามารถดูแลหรือเปลี่ยนถุงบริเวณหน้าท้องได้					

การใช้แนวทางการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและพัฒนาศักยภาพ

กระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม เป็นระบบในการให้บริการด้านต่างๆ โดยเร็วที่สุดแก่เด็กที่มีความเสี่ยงทุกระดับทันทีตั้งแต่แรกเกิดหรือทันทีที่ได้รับการวินิจฉัยหรือประเมินคัดกรองว่ามีความพิการหรือมีความบกพร่อง โดยเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่อง อายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 3 ปี การให้ความช่วยเหลือมุ่งเน้นการให้การศึกษาแก่พ่อแม่และครอบครัว ทั้งนี้มุ่งพัฒนาเด็กให้ได้รับการจากนักวิชาชีพที่หลากหลาย ทั้งด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย การบำบัดรักษา ตลอดจนป้องกันความพิการที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการไปตามขั้นตอน เช่นเดียวกับเด็กทั่วไป หรือใกล้เคียงเด็กทั่วไปมากที่สุด สำหรับเด็กที่พบความพิการภายหลังจะมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยอาศัยความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีวิธีการให้บริการช่วยเหลือ ดังต่อไปนี้

1. แนวทางการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มโดยจัดทำแผนการให้บริการครอบครัว (Individualized Family Service Plan : IFSP)

ความหมาย

มีผู้ให้ความหมายของแผนบริการเฉพาะครอบครัวไว้หลายท่าน สรุปได้ดังนี้

- แผนบริการเฉพาะครอบครัว (IFSP) การจัดทำแผนบริการสำหรับครอบครัวที่มีลูกพิการแรกเกิดถึง 6 ปี เป็นรายครอบครัว ซึ่งกระบวนการจัดแผนบริการจะต้องพิจารณาถึงความต้องการตามลำดับความสำคัญของเด็กและครอบครัว การให้บริการจะเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างครอบครัว บุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้อง และบุคคลอื่นที่ครอบครัวเห็นว่าควรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับครอบครัวในการดูแล และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างถูกวิธีและเหมาะสมสำหรับแต่ละครอบครัว

- แผนบริการเฉพาะครอบครัว (IFSP) เป็นเอกสารและแนวทางในการช่วยเหลือเด็กที่มีความพิการในระยะแรกเริ่ม (Early Intervention) อย่างมีประสิทธิภาพโดยเป็นกระบวนการที่ทำงานร่วมกันระหว่างครอบครัวและผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แผนบริการที่เหมาะสมสำหรับแต่ละครอบครัวซึ่งแผนบริการนี้จะประกอบด้วยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริการต่างๆ ที่จำเป็นในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก รวมทั้งข้อมูลที่จะช่วยเพิ่มความสามารถซึ่งแผนบริการนี้จะประกอบด้วยข้อมูลที่จะช่วยเพิ่มความสามารถของครอบครัวในการดูแลหรือส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอีกด้วย

- แผนบริการเฉพาะครอบครัว (IFSP) กล่าวว่า IFSP เป็นการวางแผนบริการที่จัดทำขึ้นเพื่ออธิบายเกี่ยวกับ การบริการช่วยเหลือในระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอายุต่ำกว่า 3 ปี เพื่อให้ครอบครัวของเด็กทราบว่าการบริการต่าง ๆ ที่ควรจะได้รับมีอะไรบ้าง มีบุคคลใดเกี่ยวข้องกับการให้บริการจะสามารถรับบริการได้จากที่ใดและต้องใช้ระยะเวลาในการรับบริการนานเท่าใด

- แผนบริการเฉพาะครอบครัว (IFSP) เป็นทั้งกระบวนการ และเอกสารที่เป็นแนวทางในการวางแผนการช่วยเหลือพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 3 ปี ซึ่งเกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่างครอบครัวของเด็กและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

- แผนบริการเฉพาะครอบครัว (IFSP) เป็นเสมือนแผนที่ในการเดินทาง (Roadmap) สำหรับเด็กและครอบครัวที่มีลูกพิการตั้งแต่แรกเกิดถึง 3 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวทางของแผนบริการว่ามีจุดเริ่มต้นที่ไหน และจะดำเนินการต่อไปอย่างไร

- แผนบริการเฉพาะครอบครัว (IFSP) เป็นแผนบริการสำหรับช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในระยะแรกเริ่มที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 3 ปี รวมถึงเด็กหูหนวกด้วย ในแผนบริการจะมุ่งถึงบริการต่างๆ ที่มี

ความจำเป็นต่อเด็กหูหนวกและครอบครัว ประกอบด้วยบริการเยี่ยมบ้าน(Home Visits) การจัดการสอนหรืออบรมภาษามือสำหรับพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็ก บริการต่างๆ จากครูผู้สอนเด็กหูหนวก นักตรวจการได้ยิน การแก้ไขการพูด นักจิตวิทยา และบุคลากรอื่นที่จำเป็น

กล่าวโดยสรุป - แผนบริการเฉพาะครอบครัว (IFSP) เป็นกระบวนการในการวางแผนจัดทำแผนบริการเฉพาะครอบครัวสำหรับเด็กที่มีความพิการอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 3 ปี ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างครอบครัว บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และบุคคลอื่นๆ ที่ครอบครัวเห็นว่าควรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนเพื่อเป็นแนวทางสำหรับครอบครัว ในการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างถูกต้องวิธีและเหมาะสมสำหรับเด็กและครอบครัว ในการจัดทำแผนบริการจะพิจารณาถึงความต้องการตามลำดับความสำคัญของเด็กและครอบครัว ได้มีการดำเนินการวิจัยเด็กปัญญาอ่อนแรกเกิดถึง 6 ปี พบว่าในประเทศไทยยังมีสถานที่ให้บริการช่วยเหลือเด็กตั้งแต่ระยะแรกเริ่ม (Early Intervention) น้อย ส่วนใหญ่จะให้บริการอยู่ในโรงพยาบาล และศูนย์การศึกษาพิเศษซึ่งในประเทศไทยมีเพียง 13 เขตเท่านั้น (คณะกรรมการคัดเลือกและจำแนกคนพิการเพื่อการศึกษา 2543: 16) และครอบครัวของเด็กพิการส่วนใหญ่ยังมีภูมิลำเนาที่ห่างไกลจากสถานที่ให้บริการช่วยเหลือเด็กระยะแรกเริ่มมาก อีกทั้งการศึกษาขั้นต้นของเด็กทั่วไปในประเทศไทยจะเริ่มต้นเมื่อมีอายุ 4 ปี ขึ้นไป แต่สำหรับเด็กพิการนั้นจะพบได้ว่ากว่าที่ครอบครัวจะนำเด็กมาเข้าโรงเรียนเด็กอาจมีอายุมากขึ้นแล้ว จึงทำให้ค้นพบความพิการเหล่านี้ล่าช้าเป็นเหตุให้ครอบครัวและเด็กพิการเสียโอกาสที่จะได้รับความช่วยเหลือในระยะแรกเริ่มซึ่งจะเป็นการนำไปสู่การฟื้นฟูสมรรถภาพทุกๆ ด้านของเด็กต่อไป

หลักการของ IFSP (Nebraska Department of Education-Early Development Network , 2002)

1. แนวคิดเกี่ยวกับการให้ครอบครัวเป็นศูนย์กลางการบริการ (Family Centered Service)

โดยมีหลักการสำคัญประกอบด้วย

- 1.1 มีความเข้าใจว่าครอบครัวเป็นรากฐานที่สำคัญของชีวิต
- 1.2 เอื้ออำนวยให้เกิดการประสานร่วมมือระหว่างครอบครัวกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังไม่เฉพาะแต่การประสานงานบริการเท่านั้น
- 1.3 มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม รู้ถึงวัฒนธรรม ศาสนาและฐานะทางการเงินของครอบครัว
- 1.4 เข้าใจถึงจุดแข็งและความแตกต่างของวิถีชีวิตในแต่ละครอบครัว
- 1.5 ครอบครัวได้แลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจ
- 1.6 เข้าใจพัฒนาการที่จำเป็นของเด็กและครอบครัว
- 1.7 จัดหาบริการต่างๆ อย่างต่อเนื่องให้กับครอบครัว
- 1.8 จัดให้มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ ทำการประเมิน รักษา แนะนำบริการอย่างมีคุณภาพ
- 1.9 จัดให้มีการบริการช่วยเหลือในด้านอารมณ์และด้านการเงินให้กับครอบครัวเช่นเดียวกับการให้บริการในด้านการศึกษาและทางการแพทย์
- 1.10 สนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างครอบครัว
- 1.11 เคารพสิทธิของครอบครัวที่จะปฏิเสธหรือบอกเลื่อนบริการที่จัดหาได้
- 1.12 วางแผนให้บริการต่าง ๆ ตามลำดับความสำคัญและความต้องการของครอบครัว
- 1.13 การวางแผนบริการต่าง ๆ ต้องให้มีความยืดหยุ่น เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่และครอบครัวและให้เกิดประโยชน์ต่อเด็ก

2. ลักษณะของสัมพันธภาพระหว่างครอบครัวกับผู้เชี่ยวชาญ/บุคลากรในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ (Family Professional Relationships)

การจัดทำแผน IFSP จะบรรลุเป้าหมายได้นั้น ผู้เชี่ยวชาญและครอบครัวจะต้องมีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ซึ่งการที่จะทำงานร่วมกันได้จะต้องมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ผลลัพธ์ของเป้าหมายที่ได้ร่วมกันวางแผนไว้ก็จะบรรลุถึงความสำเร็จได้ ผู้เชี่ยวชาญจะต้องมองครอบครัวเสมือนผู้ร่วมงาน โดยผู้เชี่ยวชาญจะต้องใช้ทักษะในเรื่องการหาความรู้ใหม่ ๆ ใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานในการที่จะสร้างสัมพันธภาพในการทำงานให้เกิดขึ้น

ดังนั้นสัมพันธภาพระหว่างครอบครัวกับผู้เชี่ยวชาญควรอยู่ในลักษณะของการให้คำปรึกษา (Consultant) ที่จะช่วยกันหาทางออกในการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมให้ครอบครัวมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาในอนาคตได้ด้วยตนเอง

จะเห็นได้ว่าลักษณะของการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ จะทำให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างครอบครัวผู้เชี่ยวชาญหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งการสร้างสัมพันธภาพให้เกิดขึ้นในแต่ละระดับนั้น ต้องขึ้นอยู่กับเวลา ความตั้งใจ การให้ความไว้วางใจกันของผู้เชี่ยวชาญ ครอบครัว ที่จะพยายามสร้างสัมพันธภาพต่อกัน

3. ประสิทธิภาพของทีมแต่ละรูปแบบ (Effective Team Functioning)

กระบวนการ IFSP จะมีประสิทธิภาพได้ก็ต่อเมื่อ สมาชิกคน ทีม มีความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของทีม ซึ่งแบ่งได้ 3 ทีม

3.1 Multidisciplinary Team เป็นกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสาขาวิชาด้านต่าง ๆ ที่จะทำให้การบริการโดยตรงต่อครอบครัวแบบต่างคนต่างให้บริการ ซึ่งมักจะไม่มีค่อยมีการประสานงานหรือปรึกษาหารือบุคคลอื่น ๆ

3.2 Interdisciplinary Team เป็นกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสาขาวิชาชีพด้านต่าง ๆ ที่จะทำงานแบบแยกส่วนกัน มีความเชี่ยวชาญต่างกัน แต่จะมีบุคคลหนึ่งมีบทบาทในการประสานงาน โดยจัดตั้งเป็นกลุ่มทำงานและมีการพบปะประชุมกับครอบครัวเพื่อให้ผู้บริการได้รับประโยชน์สูงสุดลดความซ้ำซ้อนในการทำงานและให้ความสำคัญต่อลำดับการให้บริการ ข้อเสียครอบครัวอาจจะรู้สึกเป็นภาระหนักในการรับบริการจากหลาย ๆ คน

3.3 Transdisciplinary Team เป็นกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสาขาวิชาชีพด้านต่าง ๆ ที่จะทำงานร่วมกันไม่เฉพาะการแลกเปลี่ยนข้อมูล แต่รวมไปถึงบทบาทและความสัมพันธ์ที่จะนำไปสู่การวางแผนเป้าหมายร่วมกัน มีการพัฒนาข้อมูลความรู้และทักษะต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นรูปแบบของทีมที่เหมาะสมสำหรับการจัดบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early intervention) เนื่องจากสามารถจัดบริการได้โดยตรงกับครอบครัว และเด็กที่มีความต้องการในการบริการที่หลากหลายและสมาชิกในครอบครัวสามารถร่วมกำหนดเป้าหมายชัดเจนกับทีมงานได้ ข้อควรระวังสมาชิกในทีมต้องมีประสบการณ์ในการให้บริการอย่างมาก

4. การประสานงานบริการ(Services Coordination)

การประสานงานบริการเป็นหัวใจสำคัญของการติดต่อกับครอบครัวที่ต้องการใช้บริการ โดยมีผู้ประสานงานบริการทำหน้าที่ประสานงานให้ข้อมูล สนับสนุนช่วยเหลือตามความต้องการของครอบครัวเด็กพิการ เพื่อให้ครอบครัวของเด็กสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีทิศทาง

การประสานงานบริการมีองค์ประกอบคือ

4.1 การเยี่ยมครอบครัว เพื่อรวบรวมข้อมูล และสร้างสัมพันธภาพ

- 4.2 เอื้ออำนวยให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล
 - 4.3 ในการพบกับครอบครัวเป็นครั้งแรกจะต้องทราบแหล่งที่ถูกส่งต่อมา
 - 4.4 มีการติดต่อสื่อสารกับแหล่งที่ได้รับการส่งต่อ และบุคคลอื่น ๆ ที่ครอบครัวต้องการอย่างสม่ำเสมอ
 - 4.5 ระบุความต้องการ จุดแข็งตามลำดับความสำคัญ ของครอบครัวตลอดกระบวนการ
 - 4.6 สนับสนุนให้ครอบครัวมีความมั่นใจในกระบวนการ IFSP
 - 4.7 ช่วยเหลือครอบครัวในการจัดตั้งทีม IFSP
 - 4.8 สนับสนุนให้มีการสื่อสารระหว่างครอบครัวกับครอบครัวที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ
 - 4.9 ทำงานร่วมกับครอบครัวในการพัฒนาจุดแข็งและทักษะที่จำเป็นในการช่วยเหลือเด็กพิการ
 - 4.10 เอื้ออำนวยและสนับสนุนให้ครอบครัวมีการพัฒนาทักษะต่างๆ
 - 4.11 ปรับปรุงให้ข้อมูลมีความเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ
 - 4.12 พัฒนาและคงไว้ซึ่งการติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยงานที่ให้บริการ
 - 4.13 ประสานกับทีม IFSP ในการนำแผนบริการไปปฏิบัติและมีการติดตามแผน
 - 4.14 เอื้ออำนวยให้มีการสื่อสารระหว่างครอบครัวกับทีม IFSP
 - 4.15 เอื้ออำนวยให้มีการร่วมมือกันปัญหา
 - 4.16 ช่วยปรับปรุงแผน IFSP ให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของครอบครัว
- ในการประสานงานบริการจะมีการพบกับครอบครัวเด็กพิการอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
- แผนบริการเฉพาะครอบครัว (IFSP) จะเอื้อประโยชน์ต่อครอบครัวของเด็กที่มีความพิการและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการดังนี้
1. IFSP เป็นเสมือนแผนที่ ซึ่งจะเป็แนวทางในการพัฒนาเด็กอย่างถูกวิธีและเหมาะสมสำหรับแต่ละครอบครัว
 2. ทำให้ครอบครัวทราบว่าบริการต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับเด็กและครอบครัวมีอะไรบ้างสามารถรับบริการได้ที่ไหน ใช้ระยะเวลาในการบริการนานเท่าใด และจะเริ่มต้นกระบวนการช่วยเหลือเด็กอย่างไร
 3. IFSP จะช่วยเพิ่มความสามารถและความมั่นใจให้แก่ครอบครัวในการดูแลและกระตุ้นพัฒนาการของเด็กอย่างไร
 4. IFSP จะช่วยให้แต่ละครอบครัว และบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก รวมถึงความต้องการของเด็ก และครอบครัว
 5. IFSP มีลักษณะการทำงานร่วมมือกันระหว่างครอบครัวและบุคลากรหลายๆ ฝ่ายทำให้มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูล ความคิดเห็น และมีประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อกัน ซึ่งจะทำการช่วยเหลือเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
 6. การประชุมวางแผนร่วมกันจะช่วยตัดข้อมูล หรือบริการที่ไม่จำเป็นออกไปจึงทำให้ครอบครัวได้รับบริการที่ตรงกับความต้องการมีความเหมาะสมสำหรับเด็กและครอบครัวแต่ละครอบครัว

ขั้นตอนกระบวนการจัดทำ IFSP

1. ขั้นตอนการส่งตัว (Referral)

เป็นขั้นตอนของการส่งต่อเด็กมาพบผู้ประสานงานบริการ (Service Coordinator) การส่งต่อต้องคำนึงถึง การได้รับความยินยอมจากครอบครัว ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับและต้องเป็นการดูแลเด็กที่มีการพัฒนาการล่าช้า

2. ขั้นตอนพบครอบครัวครั้งแรก (Service Coordinator Assigned and Initial Contact with family)

เป็นขั้นตอนของการพบกันครั้งแรกระหว่างผู้ประสานงานบริการกับครอบครัวซึ่งจะมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยครอบครัวจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาหรือความต้องการของครอบครัวและเด็ก ส่วนผู้ประสานงานบริการ จะเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ระยะเวลาในการให้บริการ สิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบของครอบครัว ขั้นตอนนี้ผู้ประสานงานบริการจะต้องดำเนินการภายใน 7 วัน หลังจากได้รับการส่งต่อ

3. ขั้นตอนการประเมินจากทีมบริการ (Multidisciplinary Team MDT)

เป็นขั้นตอนของการประเมินความสามารถ พัฒนาการ ของเด็ก โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านวิชาชีพต่างๆ ดังนี้

- นักศึกษาก่อนวัยเรียน (ประเมินพัฒนาการทั่วไป)
- นักจิตวิทยา (ประเมินด้านสติปัญญา การแก้ปัญหา และความสามารถในการปรับตัว)
- นักแก้ไขการพูด (ประเมินความสามารถในการสื่อสาร)
- นักกายภาพบำบัด (ประเมินความสามารถในการเคลื่อนไหว)
- นักกิจกรรมบำบัด (ประเมินความสามารถในการเคลื่อนไหว การทำกิจวัตรประจำวัน)
- นักตรวจการมองเห็น (ประเมินความสามารถในการมองเห็น)
- นักตรวจการได้ยิน (ประเมินความสามารถในการได้ยิน)
- พยาบาล (ประเมินสุขภาพทั่วไป)
- แพทย์ (ประเมินพัฒนาการ)

บุคลากรที่เกี่ยวข้องจะใช้หลักในการประเมิน คือการสังเกตเด็ก การสัมภาษณ์ครอบครัวและการแปลความหมาย จากข้อมูลหรือรายงาน ซึ่งในการตรวจประเมินจะดำเนินการในสถานที่ที่ครอบครัวสะดวก เช่นที่บ้าน ชุมชน ศูนย์บริการทางการศึกษา หรือโรงเรียน

ในการประเมินมีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินความสามารถพัฒนาการและความต้องการของเด็ก สำหรับใช้เป็นข้อมูลในการจัดหาบริการที่เหมาะสมกับเด็กภายใต้กฎหมายที่กำหนด โดยไม่เสียค่าบริการจนเด็กมีอายุครบ 3 ปี

4. ขั้นตอนประชุมทีมเบื้องต้น (Interim IFSP)

เป็นขั้นตอนของการประชุมเบื้องต้น โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องต่างๆ ของครอบครัวและผู้ประสานงานบริการซึ่งขั้นตอนอาจดำเนินการก่อนประเมินความสามารถพัฒนาการเด็ก เพื่อพิจารณาว่าเด็กควรจะได้รับบริการประเมินอะไรบ้าง จากใครบ้างหรือดำเนินการหลังจากประเมินความสามารถ พัฒนาการเด็ก เพื่อเตรียมจัดตั้งทีมต่อไป

5. ขั้นตอนชี้แจงการประเมิน (MDT Findings Shared with Family and Verified)

เป็นขั้นตอนที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องด้านต่างๆ ที่ประเมินความสามารถ พัฒนาการเด็กแล้วนำผลการประเมินมาชี้แจงให้ผู้เข้าร่วมประชุมเบื้องต้นทราบ เพื่อเป็นข้อมูลในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และลง

ความคิดเห็นโดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ ว่าเด็กมีความพิการ หรือ พัฒนาการล่าช้า ที่จะเหมาะสม ได้รับบริการตามกฎหมายกำหนดหรือไม่ ถ้ามีความเหมาะสมที่จะได้รับบริการก็จะเข้าสู่ขั้นตอนจัดตั้งทีมต่อไป

ในกรณีที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ ลงความเห็นเห็นว่าเด็กไม่มีความพิการหรือมีพัฒนาการล่าช้า ตามที่กฎหมายกำหนด ผู้ประสานงานบริการจะดำเนินการส่งต่อไปยังหน่วยงานอื่นที่ให้บริการตามความต้องการของครอบครัว

6. ขั้นตอนจัดตั้งทีม (IFSP Team Established)

เป็นขั้นตอนที่ผู้ประสานงานบริการดำเนินการจัดตั้งทีม IFSP ซึ่งประกอบด้วย (Namita Jacob,2001)

6.1 พ่อแม่ หรือผู้ปกครองของเด็ก ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญในกระบวนการจัดทำแผนบริการ เฉพาะครอบครัว เนื่องจากพ่อแม่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก บอกความต้องการของเด็กและครอบครัวได้ อีกทั้งพ่อแม่จะมีส่วนร่วมในการช่วยผู้ประสานงานบริการตัดสินใจว่าจะให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในแผนการ บริการนี้บ้าง

6.2 สมาชิกในครอบครัวคนอื่นๆ ที่พ่อแม่พิจารณาว่ามีส่วนร่วมในการดูแลหรือพัฒนาเด็ก

6.3 บุคคลอื่นๆ ที่มีส่วนสนับสนุนในการจัดทำแผนบริการเฉพาะครอบครัว เช่น เพื่อน หรือ ครอบครัวอื่นๆ ที่พ่อแม่เด็กพิจารณาว่าควรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนบริการและอยากให้เข้าร่วมประชุม ด้วย

6.4 ผู้ประสานงานบริการ ซึ่งจะเป็นผู้รับผิดชอบในการติดต่อประสานงานในการจัดทำแผนบริการ เฉพาะครอบครัว

6.5 ผู้ประเมินความสามารถ พัฒนาการเด็ก

6.6 บุคลากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการให้บริการ

7. ขั้นตอนรวบรวมข้อมูล (Pre-IFSP Team Assessment)

ขั้นตอนที่ทีม IFSP ทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสังเกตเด็ก การสัมภาษณ์ ครอบครัว และจากรายงานการประเมินความสามารถ พัฒนาการเด็ก ซึ่งทีม IFSP ควรจะมีความเข้าใจในข้อมูลดังต่อไปนี้

7.1 ระดับความสามารถ พัฒนาการเด็ก

7.2 เข้าใจกิจวัตรประจำวันของเด็ก และครอบครัว

7.3 ความสามารถในการดูแลเด็ก ของครอบครัวและผู้ดูแล

7.4 เข้าใจสภาพแวดล้อมของเด็กและครอบครัว

7.5 โอกาสในการใช้สิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ เช่น การคลานบนหญ้า การนั่งบนกระเบาะทราย การเลือกเพลง วิดีโอ หรือของเล่น เป็นต้น

7.6 เข้าใจปัญหาและความต้องการของครอบครัว

7.7 เข้าใจจุดแข็งและสิ่งที่ช่วยสนับสนุนครอบครัวซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์กับปัญหาและความ ต้องการ

8. ขั้นตอนประชุมทีม (IFSP Meeting)

เป็นขั้นตอนของการประชุม IFSP โดยสถานที่และเวลาในการจัดประชุมนั้นจะขึ้นอยู่กับความสะดวกของครอบครัว รวมทั้งภาษาที่ใช้ในการสื่อสารจะต้องเป็นภาษาที่เข้าใจง่ายและชัดเจนสำหรับ ครอบครัว

ในการประชุมจัดทำ IFSP มีขั้นตอนดังนี้

- 8.1 ทีมระบุความต้องการของครอบครัวตามลำดับความสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก
 - 8.2 ทีมระบุกิจกรรม กิจกรรมประจำวันต่างๆ ของครอบครัว
 - 8.3 ทีมทำการรวบรวมข้อมูล โดยเริ่มจากการให้ความสนใจ ใส่ใจคำถามของครอบครัวเด็กที่มีความพิการ เกี่ยวกับการกระตุ้นพัฒนาการเด็ก จากนั้นรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ เช่น ข้อมูลการประเมินความสามารถเด็ก แล้วสะท้อนภาพหรือแสดงให้เห็นภาพอย่างชัดเจนถึงความสามารถของเด็ก ความต้องการ กิจกรรม เครื่องมืออุปกรณ์ สภาพแวดล้อม ที่จะทำให้เด็กพัฒนาขึ้น
 - 8.3 การกำหนดเป้าหมายร่วมกันหลังจากประเมินข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมไว้แล้วในการประชุมที่จะนำข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของครอบครัวตามลำดับความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการของเด็ก ซึ่งแสดงถึงความคาดหวัง หรือเป้าหมายของครอบครัว มาพิจารณาร่วมกันซึ่งเป้าหมายที่กำหนดร่วมกัน จะเน้นไปในเรื่องการเพิ่มความสามารถของครอบครัวในการดูแล หรือกระตุ้นพัฒนาการเด็ก และเน้นให้เด็กได้มีส่วนร่วมการทำกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น
 - 8.5 การมอบหมายหรือแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ หลังจากระบุเป้าหมายแล้ว ทีมงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำแผนบริการเฉพาะครอบครัว จะมอบหมาย หรือแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในหารบริการ เพื่อให้แผนบริการดำเนินไปสู่จุดหมาย
 - 8.6 ระบุวิธีการนำแผนบริการไปดำเนินการ เช่น กิจกรรม หรือของเล่นที่จะช่วยกระตุ้นพัฒนาการเด็ก วิธีที่พ่อแม่จะช่วยกระตุ้นพัฒนาการเด็ก
- ในการประชุม IFSP จะดำเนินการภายใน 45 วัน หลังจากได้รับการส่งต่อมาพบผู้ประสานงานบริการ

9. ขั้นตอนเริ่มแผนบริการ (Service Begin)

การเริ่มต้นบริการตามแผน IFSP จะทำขึ้นภายใน 5 วัน หลังจากได้รับการยินยอมจากครอบครัว ซึ่งครอบครัวสามารถปฏิเสธที่จะไม่ดำเนินตามแผน ถ้าหากครอบครัวคิดว่าแผนนั้นไม่เหมาะสม

10. ขั้นตอนทบทวนแผน (IFSP Reviews)

เป็นการทบทวนแผน IFSP เพื่อพิจารณาว่าแผนที่นำไปใช้มีประสิทธิภาพหรือไม่ เมื่อนำแผนบริการไปใช้แล้วเด็กมีพัฒนาการหรือความก้าวหน้าตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ วิธีการหรือกิจกรรมที่นำไปใช้สามารถกระตุ้นพัฒนาการเด็กได้หรือไม่ ต้องการเปลี่ยนแผน IFSP หรือไม่ ซึ่งในการทบทวนแผนนี้ จะเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความก้าวหน้าของเด็ก และความก้าวหน้าหรือประสิทธิภาพของแผนบริการ เพื่อทบทวนหรือปรับปรุงให้แผนบริการมีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมสำหรับแต่ละครอบครัว โดยจะทำการทบทวนแผนบริการทุกๆ 6 เดือน หรืออาจมีบ่อยครั้งกว่านี้ก็ได้ตามความต้องการของครอบครัว และตามความเหมาะสม

11. ขั้นตอนออกจากกระบวนการ (Formal Exit)

ครอบครัวอาจจะออกจากกระบวนการ IFSP ด้วยเหตุผลดังนี้

- 11.1 บุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ ลงความเห็นว่าเด็กไม่เหมาะสมกับแผนบริการนี้
- 11.2 เด็กแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการที่มีความก้าวหน้ามากขึ้น และความล่าช้าของพัฒนาการนั้นมีระยะเวลาไม่ยาวนาน
- 11.3 ครอบครัวตัดสินใจไม่รับบริการต่อ
- 11.4 เด็กมีอายุมากกว่า 3 ปี ขึ้นไป และต้องการรับบริการอื่นที่ดีขึ้น เช่นการส่งต่อไปรับบริการทางการศึกษา หรือเข้าสู่โปรแกรมการศึกษารายบุคคล (Individual Education Plan) เป็นต้น

องค์ประกอบของแผนบริการเฉพาะครอบครัว ประกอบด้วยข้อมูลต่อไปนี้

1. ระดับพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก
2. การรวบรวมถึงความต้องการของครอบครัว
3. การกำหนดเป้าหมาย เกณฑ์ในการวัดผล วิธีการดำเนินการ ระยะเวลาในการดำเนินการ เพื่อวัดความก้าวหน้าของแต่ละครอบครัว
4. การจัดบริการที่จำเป็นในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม โดยมีการกำหนดจำนวนครั้งและวิธีการบริการ
5. การจัดบริการที่เหมาะสมกับลักษณะของแต่ละครอบครัว เช่นความเป็นอยู่ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ในชุมชน
6. ระบุวันที่เริ่มบริการ และช่วงระยะเวลาที่คาดการณ์ไว้สำหรับบริการ
7. ระบุชื่อผู้ประสานงาน (Coordinator)
8. การเตรียมการเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนแผนบริการในขั้นต่อไป เช่นการปรับเปลี่ยนแผนบริการเฉพาะบุคคล ไปสู่แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หรือการปรับเปลี่ยนแผน ไปสู่แผนบริการอื่นที่เหมาะสมต่อไป ซึ่งโดยทั่วไปจะเริ่มเตรียมการเมื่อเด็กมีอายุตั้งแต่ 2 ปี 6

2. การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP)

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) เป็นแผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษคนพิการ ตลอดจนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดทำ ดังนี้

2.1 การรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ

- การสัมภาษณ์
- การสังเกต
- การรวบรวมเอกสาร ประวัติทั่วไป

2.2 การประเมินคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา

โดยกระบวนการประเมินคัดกรอง สามารถใช้แบบทดสอบทางการศึกษา เช่น แบบทดสอบทางจิตวิทยาการศึกษา แบบคัดกรองของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2548 หรือแบบประเมิน คัดกรองของหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อประมวลข้อมูล

2.3 การประเมินความสามารถพื้นฐาน(Based Assessment)

การตรวจสอบและประเมินเด็ก เพื่อค้นหาศักยภาพหรือความสามารถที่เป็นข้อเด่นของเด็กและทักษะที่เด็กสามารถใช้ในชีวิตประจำวัน (Functional skill) รวมทั้งค้นหาข้อด้อย ข้อบกพร่อง หรือปัญหาของเด็ก ทั้งนี้ควรประเมินในหลายสถานการณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดในการนำไปจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) หรือแผนการให้บริการเฉพาะครอบครัว (IFSP) (สำหรับเด็กที่มีการประเมินความสามารถพื้นฐานและมีความพร้อมให้พิจารณาเข้าสู่กระบวนการส่งต่อได้)

2.4 องค์ประกอบของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP)

- 2.4.1 ข้อมูลทั่วไป
- 2.4.2 ข้อมูลทางการศึกษา
- 2.4.3 การวางแผนการจัดการศึกษา

2.4.4 ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

2.4.5 คณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

2.4.6 ความเห็นชอบของบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือผู้เรียน

2.5 การให้บริการด้วยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม (Appropriate Intervention Activities)

ในการจัดกิจกรรมให้เด็กพิการทุกประเภทจะต้องคำนึงถึงกิจกรรมเช่นเดียวกับเด็กทั่วไปในระดับอายุ 4 ปีขึ้นไป ตามแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) ซึ่งประกอบด้วยทักษะสำคัญ 6 ด้าน ดังนี้

- 1) ทักษะกล้ามเนื้อขนาดใหญ่ (Gross Motor Skill)
- 2) ทักษะกล้ามเนื้อขนาดเล็ก (Fine Motor Skill)
- 3) ทักษะทางด้านภาษาและการสื่อสาร (Language/Communication Skill)
- 4) ทักษะทางสังคม (Social Skill)
- 5) ทักษะการช่วยเหลือตนเอง (Self - Help Skill)
- 6) ทักษะวิชาการ/สติปัญญา (Pre-academic Skill)

สำหรับการให้บริการด้วยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม ให้ดำเนินการจัดกิจกรรมตาม โครงสร้างหลักสูตร และผลการพัฒนาที่คาดหวังของทักษะทั้ง 6 ด้าน และทักษะที่จำเป็นสำหรับ เด็กที่มีความบกพร่องบางประเภท

2.6 การประเมินความก้าวหน้า (Re-Assessment)

ในการให้บริการจะต้องมีการจดบันทึก และรวบรวมข้อมูลจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อาจมีการประชุมเพื่อสรุปความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน ตลอดจนมีการรายงานความก้าวหน้าให้พ่อแม่ ผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจมีการตัดสินใจปรับปรุงการให้บริการ หรือปรับเปลี่ยนกิจกรรม โดยมีการประเมินอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

2.7 การส่งต่อและการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล

ดำเนินการส่งต่อเด็กพิการไปยังหน่วยงานทางการศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนิเทศติดตาม

หลักการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและศักยภาพ สำหรับเด็ก/บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ

หลักการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและศักยภาพสำหรับเด็ก/บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่

1. การรู้จักเด็กพิการ ผู้ฝึกจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ ดังนี้

1.1 สภาพร่างกาย ของเด็กที่มีความบกพร่องประเภทนี้ จะเป็นเด็กที่มีอวัยวะไม่สมบูรณ์หรืออวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือ หลายส่วนขาดหายไป มีความลำบากในการเคลื่อนไหว มีกระดูกกล้ามเนื้อพิการ เจ็บป่วยเรื้อรังอันเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาในสภาพปกติ โรคที่เป็นสาเหตุให้เด็กเหล่านี้พิการ เช่น พิการแต่กำเนิด โรคอัมพาตกล้ามเนื้อลีบ โรคไขสันหลังอักเสบ สมองพิการ (Cerebral Palsy) เป็นต้น

1.2 สภาพจิตใจ ความพิการที่เกิดขึ้นย่อมมีผลกระทบต่อจิตใจของผู้พิการและผู้ใกล้ชิด จึงมักมีปัญหาทางจิตใจที่พบบ่อย ๆ เช่น การเก็บกด ซึมเศร้า เกิดปมด้อย ความพิการถ้าเกิดขึ้นตั้งแต่แรกเกิดหรือในระยะต้นชีวิตจะมีผลกระทบกับการพัฒนาบุคลิกภาพและการเรียนรู้ได้มาก เมื่อเด็กโตขึ้นอาจเกิดการเปรียบเทียบกับเพื่อน จึงต้องมีการปรับตัวต่อความพิการได้อย่างเหมาะสม

1.3 สภาพทางอารมณ์ ผู้พิการที่ประสบปัญหาสภาพและชนิดของความพิการ ถ้าเป็นไปในทางลบ คือ คิดอยู่เสมอว่าความพิการของตนเป็นสิ่งที่แก้ไขไม่ได้ จะหมกมุ่นกังวลใจ เกิดการไม่ยอมรับ มีการเรียกร้องมาก หากผู้พิการมีความคิดในทางบวกว่าตนยังมีอวัยวะที่ดีเหลืออยู่และสามารถใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเอง ย่อมความพยายามฝึกฝนทักษะและประสบความสำเร็จได้

1.4 สภาพทางสังคม การยอมรับสภาพความพิการของสังคมถือเป็นพื้นฐานสำคัญเบื้องต้นในการช่วยเหลือผู้พิการ เพราะผู้พิการจะขาดความเชื่อมั่นในตนเอง หวั่นไหวต่อเสียงวิพากษ์วิจารณ์ที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นสังคมควรเปิดโอกาสให้ผู้พิการได้แสดงความสามารถและส่งเสริมศักยภาพของเด็กพิการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

2. จุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและศักยภาพ

2.1 พัฒนาสิ่งที่เด็กบกพร่องหรือสูญเสียไปให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์เท่าที่จะทำได้

2.2 ส่งเสริมการนำศักยภาพเด็กพิการการมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนและต่อผู้อื่นอย่างเต็มที่

2.3 เพื่อให้เด็กประสบการณด้านสมหวังและผิดหวังโดยไม่เสียใจหรือดีใจจนเกินไป

จากสภาพความแตกต่างของเด็กจึงควรใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ หรือเครื่องช่วยในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพอย่างเหมาะสมและตรงกับความต้องการจำเป็นของบุคคลนั้น

3. ปัจจัยในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและศักยภาพ

3.1 ครูต้องเป็นผู้มีสุขภาพจิตดี มีความรู้เกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ สามารถสื่อความหมาย และจัดกิจกรรมให้เด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ทีมบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพ เช่น แพทย์ นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น จะต้องให้การช่วยเหลือและบริการที่จำเป็นแก่เด็กและครอบครัว

3.3 สิ่งแวดล้อม เช่น สนามเด็กเล่น บริเวณบ้าน อาคารที่มีทางลาด โต๊ะ เก้าอี้ ห้องน้ำ มีการปรับปรุงให้เหมาะกับเด็กได้เคลื่อนไหวอย่างปลอดภัย

3.4 วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องช่วยต่าง ๆ เช่น กายอุปกรณ์ แก้อักรถเข็น ไม้ค้ำยัน เป็นต้น

4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและศักยภาพ

4.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับความพิการทางร่างกาย ประวัติ ข้อมูลการรักษาจากแพทย์ เป็นต้น

4.2 การประเมินความสามารถ เพื่อค้นหาจุดเด่น จุดด้อย ข้อบกพร่องอันเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ เพื่อกำหนดการจัดกิจกรรมการฝึกพัฒนาการที่เหมาะสมกับเด็ก

4.3 การวางแผนการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม ตามความสามารถหรือศักยภาพของบุคคลนั้น

4.4 การจัดตารางเรียน ควรมีการจัดตารางเวลาฝึกและเวลาพักอย่างเหมาะสม และมีการประเมินความก้าวหน้าของการฝึกอย่างสม่ำเสมอ

4.5 การฝึกกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ผู้ฝึกต้องใช้เทคนิค วิธีการ หรือ กิจกรรมที่สอดคล้องกับเด็กและให้ได้ฝึกฝนอย่างต่อเนื่องตามลำดับขั้นตอน จากง่ายไปยาก ในช่วงต้นของการฝึกควรมีการช่วยเหลือเด็กในการทำกิจกรรม แล้วจึงค่อย ๆ ลดการช่วยเหลือลงเมื่อเด็กทำได้สำเร็จ พร้อมทั้งมีการประเมินผลว่าเด็กสามารถทำได้เพียงใด และปรับปรุงกิจกรรมการฝึกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การประเมินผลพัฒนาการหรือศักยภาพ

การประเมินผลพัฒนาการหรือศักยภาพผู้เรียน ใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การให้ปฏิบัติจริง เป็นต้น

การประเมินผลพัฒนาการหรือศักยภาพผู้เรียน สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. การประเมินผลก่อนการฝึกพัฒนาการ ให้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ของเด็กและดำเนินการประเมิน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) หรือแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP)

2. การประเมินผลระหว่างการฝึกพัฒนาการ เป็นการประเมินผลเพื่อติดตามความก้าวหน้า และนำข้อมูลมาพิจารณา ปรับปรุง แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) หรือแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) หรือแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP)

3. การประเมินผลหลังการฝึกพัฒนาการ เป็นการประเมินทักษะ เพื่อดูความก้าวหน้าของพัฒนาการในลักษณะสรุปรวม เมื่อสิ้นปีการศึกษาเพื่อพิจารณาส่งต่อ เพื่อพัฒนาหรือเข้ารับการศึกษา ในสถานศึกษา

ภาคผนวก

สภาพปัญหาและอุปสรรคของครอบครัว

ผู้ให้ข้อมูล..... ชื่อเด็ก.....
วันที่...../...../..... วันเดือนปีเกิด...../...../.....

<p>ในความคิดของคุณ ลูกคุณเป็นเด็กอย่างไร ลูกคุณสามารถทำอะไร ได้ดี อะไรที่คุณวิตกกังวลเกี่ยวกับลูกคุณ อะไรเป็นสิ่งแรกที่สำคัญที่คุณอยากจะช่วยลูกของคุณ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>คุณคิดว่าครอบครัวของคุณขณะนี้ผลกระทบต่อลูกอย่างไร คุณคิดว่าในครอบครัวของคุณมีสิ่งดีอะไรบ้าง อะไรที่คุณกังวลเกี่ยวกับครอบครัวและอะไรคือความสำคัญที่สุดของครอบครัวที่จะช่วยเด็กของคุณได้</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>ในขณะนี้คุณได้รับการบริการบำบัด รักษาจากโรงพยาบาลหรือสถานสงเคราะห์ที่ใดบ้าง โปรดกรณียบอกชื่อสถานที่ เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

ครอบครัวแต่ละครอบครัวมีลักษณะแตกต่างกันในเรื่องความสำคัญ ความวิตกกังวล ความคาดหวังนี้คือ โอกาสของครอบครัวที่จะบอกข้อมูลของเด็กและครอบครัว ข้อมูลที่ท่านให้เราจะถือว่าเป็นความลับและจะไม่เปิดเผยถ้าท่านไม่อนุญาต ข้อมูลหน้านี้ควรทำทุกปี

แผนบริการเฉพาะครอบครัว

(Individualized Family Service Plan : IFSP)

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา/ประจำจังหวัด.....

วันที่ทำแผน IFSP...../...../.....

วันสิ้นสุดการใช้แผน IFSP...../...../.....

1. ข้อมูลทั่วไปของเด็ก

ชื่อ-นามสกุลเด็ก.....

วัน เดือน ปีเกิด...../...../พ.ศ.

ที่อยู่ บ้านเลขที่ หมู่ที่..... ชื่อหมู่บ้าน.....

ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... (ตามทะเบียนบ้าน)

ภาษาที่ใช้ในครอบครัว.....

ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก.....

.....

เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้สะดวก โทรศัพท์บ้าน.....

โทรศัพท์มือถือ.....

วันที่ทำแผน IFSP...../...../.....

2. ข้อมูลที่เกี่ยวกับครอบครัว

ชื่อ ผู้ปกครอง.....ความสัมพันธ์.....

3. สภาพครอบครัว

จุดเด่นหรือปัจจัยที่มีผลดีต่อครอบครัวและเด็ก

1.

2.

3.

4.

5.

6. เป้าหมายพัฒนาการ/ศักยภาพที่ต้องการให้เด็กพัฒนา

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.

7. บุคคลครอบครัวและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการทำ แผนบริการเฉพาะครอบครัว
(The Individualized Family Service plan : IFSP)

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ความสัมพันธ์	ลายมือชื่อ

8. ความเห็นของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

การจัดทำ () ฉบับนี้

ข้าพเจ้า เห็นด้วย

ไม่เห็นด้วย เพราะ.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

การส่งต่อ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....
(.....)

ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ.....
(.....)

ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ.....
(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

การให้บริการแผนบริการเฉพาะครอบครัว

(The Individualized Family Service Plan : IFSP)

ชื่อ-นามสกุลเด็ก.....

ทักษะ	พัฒนาการ/ศักยภาพที่คาดหวัง	แนวการจัดกิจกรรม	วัน เดือน ปี ให้บริการ	ผลการพัฒนา					ผู้ให้บริการ ผู้ปกครอง/ ผู้เกี่ยวข้อง	ข้อเสนอแนะ
				0	1	2	3	4		

เกณฑ์การประเมินผลพัฒนาการ

- 0 หมายถึง เด็กไม่ตอบสนองหรือทำไม่ถูก
- 1 หมายถึง ผู้ฝึกต้องช่วยกระตุ้นเตือน (ทั้งทางกาย ท่าทางและ วาจา) เด็กจึงทำพฤติกรรมนั้นๆได้ถูกต้อง
- 2 หมายถึง ผู้ฝึกต้องช่วยกระตุ้นเตือน (ท่าทางและวาจา) เด็กจึงทำพฤติกรรมนั้นๆได้ถูกต้อง
- 3 หมายถึง เด็กทำได้เกือบถูก (ผู้ฝึกช่วยบอกเด็กจึงจะได้) เด็กจึงทำพฤติกรรมนั้นๆได้ถูกต้อง
- 4 หมายถึง เด็กทำได้ถูกต้องด้วยตนเองทั้งหมด

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
(Individualized Education Program : IEP)

- ก่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ชื่อสถานศึกษา..... ระดับ.....สังกัด.....
เริ่มใช้แผนวันที่.....สิ้นสุดแผนวันที่.....

1. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ- ชื่อสกุล.....
เลขประจำตัวประชาชน

การจดทะเบียนคนพิการ ไม่จด ยังไม่จด จดแล้ว ทะเบียนเลขที่

วัน/เดือน/ปีเกิด.....อายุ..... ปี..... เดือน..... ศาสนา.....

ประเภทความพิการ.....ลักษณะ.....

ชื่อ-ชื่อสกุลบิดา.....

ชื่อ-ชื่อสกุลมารดา.....

ชื่อ-ชื่อสกุลผู้ปกครอง.....

ที่อยู่ผู้ปกครองที่ติดต่อได้ บ้านเลขที่..... ซอย..... หมู่ที่..... ชื่อหมู่บ้าน.....

ตำบล.....อำเภอ

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์

2 ข้อมูลด้านการศึกษา

- ไม่เคยได้รับการศึกษาบริการทางการศึกษา
- เคยได้รับการศึกษาบริการทางการศึกษา
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ ระดับ..... พ.ศ.
- โรงเรียนเฉพาะความพิการ..... ระดับ..... พ.ศ.
- โรงเรียนเรียนร่วม..... ระดับ..... พ.ศ.
- การศึกษาด้านอาชีพ..... ระดับ..... พ.ศ.
- การศึกษานอกระบบ..... ระดับ..... พ.ศ.
- การศึกษาตามอัธยาศัย..... ระดับ..... พ.ศ.
- อื่นๆ..... ระดับ..... พ.ศ.

3. การวางแผนการจัดการศึกษา

ระดับความสามารถในปัจจุบัน	เป้าหมายระยะยาว 1 ปี	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (เป้าหมายระยะสั้น)	การประเมินผล	ผู้รับผิดชอบ

5. คณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

ชื่อ	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ
5.1	ผู้บริหารสถานศึกษา
5.2	บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง
5.3	ครูประจำชั้น
5.4	ครูประจำชั้น
5.5	ครูประจำชั้น
5.6	ครูประจำชั้น
5.7	ครูประจำชั้น

ประชุมวันที่.....เดือน.....พ.ศ.

6. ความเห็นของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง
การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ฉบับนี้

ข้าพเจ้า เห็นด้วย

ไม่เห็นด้วย เหตุผล.....

ลงชื่อ.....
(.....)
บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง
วันที่..... เดือน.....พ.ศ.....